Konto czekowe P. K. O. Poznań nr. 200 094.

Cena pojedyńczego egzemplarza 10 groszy.

DRWĘCA

Z DODATKAMI: „OPIEKUN MŁODZIEŻY“, „NASZ PRZYJACIEL“ i „ROLNIK“

„Drwęca“ wychodzi 3 razy tygodn. we wtorek, czwartek i sobotę rano. — Przedpłata wynosi dla abonentów miesięcznie z doręczeniem 1,20 zł. Kwartalnie wynosi z doręczeniem 3,59 zł.

Przyjmuje się ogłoszenia do wszystkich gazet.

Druk i wydawnictwo „Spółka Wydawnicza“ Sp. z o. odp. w Nowemmieście.

Cena ogłoszeń: Wiersz w wysokości 1 milimetra na stronie 6-łamowej 15 gr, na stronie 3-łamowej 50 gr, na 1 stronie 60 gr. — Ogłoszenia drobne: Napisowe słowo (tłuste) 30 gr każde dalsze słowo 15 gr. Ogłoszenia zagran. 100% więcej.

Numer telefonu: Nowemiasto 8.

Adres telegr.: „Spółka Wydawnicza“ Nowemiasto-Pomorze.

ROK XVII NOWE MIASTO LUBAWSKIE, CZWARTEK, DNIA 29 KWIETNIA 1937. N — Nr. 50

Martyrologia dzieci polskich

w pruskiej szkole we walce o najdroższe ideały Wiary i mowy Ojców.

Prusacy od samego zagrabienia ziem polskich postawili sobie za cel **wynarodowienie Polaków.** Rozmaitymi drogami i metodami dokonywali oni tej eksterminacji. Naród polski bronił **się** wszelkimi sposobami przeciw skierowanej przeciw sobie zagładzie. Jednak wróg, gdy odważył **się targnąć** na najświętsze i **najdroższe** jego uczucia — a mianowicie na całkowite **wyrugowanie języka ojczystego z nauki religii,** wówczas reakcja przeciw temu gwałtowi przybrała **taką postać, taką siłę** i takie rozmiary, jakich wróg i zaborca żadną miarą nie **przewidział i się nie spodziewał.** Otóż obok całego społeczeństwa polskiego do akcji na czoło **wysunęła się dziatwa szkolna.** Ona to — ta **dziatwa,** ogarnięta **zapałem** i duchem, równym chyba takiemu, jakim przepełnione były **dusze pierwszych chrześcijan,** nieustraszenie i nieugięcie **stawiła czoło przemożnemu wrogowi,** gotowa znieść **największe katusze** w obronie najdroższych ideałów, jakimi są Wiara i mowa Ojców. Gdy dziatwę postawiono przed alternatywę albo **uczyć się nauki religii** od samego początku **w w języku niemieckim albo znosić straszne udręki — bicie — katusze** — ona oświadczyła się za **tym ostatnim. Poprostu zastrajkowała. Pooddawała w szkołach niemieckie podręczniki szkolne** i oświadczyła, **że po niemiecku** odpowiadać w nauce religii **nie będzie.** Wchodzącego do klasy nauczyciela **witała słowy: „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus“.** Tu tylko mimochodem podkreślić pragniemy, **jak wielką krzywdę** wyrządzają dziś ci nauczyciele, którzy w szkole, już dziś polskiej, usiłują **rugować** to **pozdrowienie katolickie,** w obronie którego za czasów zaborczych dziatwa polska tak wielkie i ciężkie ponosiła ofiary! Zdumienie ogarnęło czynniki pruskie. Jakto **dziatwa bezbronna** i słaba — **śmie opór stawić** wszechpotężnej **władzy pruskiej?** Tę „zarazę buntu“ trzeba natychmiast wytępić z korzeniem. Użyto też wszelkich środków i metod — najpierw **perswazyj** i ponętnych **obietnic.** Wyłamujących się nagradzano. Gdy to nie pomogło, przystąpiono do **pogróżek** — jak nieotrzymanie promocyj, kary na **rodziców, rodzeństwo.** Dalszym etapem było już nakładanie **kar w postaci aresztu,** dzień w dzień opornych przetrzymywano po kilka godzin po szkole — zmuszono godzinami stać poza ławami, przystąp. do kar cielesnych — **kije na ręce** i to bez różnicy płci — dzieci przychodziły do domu z **opuchniętymi** od licznych i silnych razów **rączętami** — **przekładanie** uczniów przez **ławkę** i wymierzanie im **chłosty.** Działy się przy tem **sceny wprost potworne.** I tak w jednej ze szkół, gdy chłopiec z bólu wydał silny **okrzyk,** zirytowany nauczyciel **chwycił** go **za** gardło i powaliwszy go na **ziemię,** wymierzył mu jeszcze **6 batów** — uczennicy pewnej w tej samej szkole nauczyciel przemocą **otworzyć usta,** rozchylając jej **wargi palcami,** przy czym **rozdarł** jej jątrzący się w kącikach ust wyprysk. Innemu uczniowi, gdy tenże ruchem ręki chciał zasłonić bitą część ciała, jednym uderzeniem **rozciął** naucz. **skórę** aż do krwi na palcach. Są to tylko drobne fragmenciki, wyłowione z grubego foliału protokołów i skarg, odnoszących się do tej sprawy, ale świadczące o prawdziwej **martyrologii dziatwy polskiej w pruskiej szkole.** A jak się zachowywały dzieci polskie? Ze wzruszeniem czytamy, jak to dzieci przed **przystąpieniem do strajku** schodzą się na **poranną Mszę św.,** zamówioną na intencję powodzenia swej sprawy. To nabożne wysłuchywanie Mszy św. przed pójściem do szkoły wszędzie tam, gdzie był Kościół parafialny, było praktykowane przez **całą zimę** mimo mroźnych i zimnych poranków zimowych. **Krzepiło ono serca** maluczkim i dodawało im sił do wytrwania.

A wieczorem po godzinie czwartej, a często i później, po **odsiedzeniu** kilkugodzinnego **aresztu** udawały się dzieci w zwartych szeregach wśród nabożnych śpiewów do przydrożnej **Bożej Męki** lub na **cmentarz** do stóp **Krzyża** — aby tutaj **poskarżyć się Bogu i Matce Najśw., wypłakać** swą dolę, ulżyć sercu w żarliwej modlitwie, **wyśpiewać** w polskich pismach kościelnych swój **ból,** swą **mękę,** skargę. Naprózno **żandarmi prusccy** zwalczali te pobożne skupiania się. Dzieci **rozpędzane** lub przepędzane **z jednego** miejsca **schodziły** się gdzieindziej, ażeby zadość uczynić potrzebie udręczonego serca, wezbranym uczuciom religijnym. Niechże z przypomnień tych bohaterskich porywów i poświęceń **rumieńcem wstydu pokryją** się twarze tych **dzisiejszych nauczycieli** polskich, którzy usiłują ze **serc dziatwy** wydrzeć albo **osłabić skarb Wiary** św.

Ostatecznie władze pruskie **po kilkuletniej** walce zdołały **stłumić** strajk szkolny. **Przewaga była zbyt wielka.** Ale było to zwycięstwo **pyrusowe.** Przed całym **światem** rząd pruski okrył się sromem, **stanął jako kat i barbażyńca** we walce **z bezbronną dziatwą** o najświętsze ideały. Nic nie jest zdolne zmazać tej **najciemniejszej karty z jego dziejów.**

Michał Drzymała umarł.

Kto w Polsce nie znał Michała Drzymały i jego wozu, który sobie zbudował, gdy mu pruskie władze zabroniły pobudować domu mieszkalnego na własnej parceli? Nie uległ pokusie i nie sprzedał swego kawałka ziemi pruskiej komisji kolonizacyjnej. Odrzucił ofiarowane mu złoto. Ponieważ musiał gdzieś mieszkać, kupił od Cyganów za 350 marek wóz na kołach i w tym wozie zamieszkał. Sprawa ta nabrała ogromnego rozgłosu. Ze wszystkich stron zjeżdżano się z kraju i z zagranicy by ten pomnik hańby pruskiej cywilizacji oglądać. Ponieważ wóz ten był kiepski, społeczeństwo polskie kupiło mu nowy, do którego Drzymała w stawił piec. Jednak żandarm pruski zabrał mu piec, który przecież mogli mieć cygania. Drzymała kupił nowy. Wtedy posypały się na niego kary. Nie złamało to biedanego zucha. Nie chcąc płacić Niemcom grzywny, poszedł odsiadywać więzienie.

Po oswobodzeniu Polski w r. 1928 sejmik wojewódzki w Poznaniu przyznał 70 letniemu Drzymale osadę w Grabównie, w powiecie wyrzyskim. Tu też w niedzielę, dnia 25 bm., dokonał żywota po długich cierpieniach w 80 roku życia. Cześć dzielnemu bojownikowi o ziemię polską! Niech go ona przyjmie i przytuli do swego łona, a Bóg dobrotliwy za umiłowanie ziemskiej da mu niebieską Ojczyznę.

Obrady Rady Naczelnej Stron. Narod.

Warszawa. W niedzielę, po nabożeństwie w kościele Zbawiciela rozpoczęły się o godz. 11-ej rano obrady rady naczelnej Stronnictwa Narodowego przy udziale przeszło 150 delegatów z całego kraju.

Przewodniczył obradom prof. dr. Władysław Folkierski. Przed południem toczyła się dyskusja nad sprawozdaniem zarządu głównego, po czym uchwalono zarządowi głównemu jednomyślne wotum zaufania.

Prezesem rady naczelnej został jednomyślnie wybrany **prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Władysław Folkierski.**

P. Prezydent R. P. w Poznaniu.

Dnia 25 bm. o godz. 19 przybył na Zamek w Poznaniu, P. Prezydent R. P. z Warszawy samochodem. Na dziedzińcu Zamku wojewoda Maruszewski oraz kompania honorowa ze standarem i orkiestrą oczekiwali P. Prezydenta. Następnego dnia rano P. Prezydent udał się do Szemborgu, pow. wrzesińskiego, na pogrzeb swego brata Witolda Jana Mościckiego.

Minister rolnictwa p. Poniatowski na Zamku.

Warszawa. Pan Prezydent Rzeczypospolitej przyjął dziś p. ministra rolnictwa i reform rolnych **J. Poniatowskiego.**

Serdeczne węzły przyjaźni między Polską i Rumunią.

Min. Beck u króla Karola.

Pobyt min. Becka w Rumunii stał się manifestacją serdecznych węzłów przyjaźni między Polską a Rumunią.

Min. Beck był dwa razy przyjęty przez króla Karola.

Prasa rumuńska, omawiając pobyt ministra Becka u króla Karola II, podkreśla, iż rozmowa króla z ministrem Beckiem dotyczyła spraw politycznych, interesujących Polskę i Rumunię.

Pisma rumuńskie stwierdzają, że minister Beck przyjęty został przez króla Karola z wyjątkowo uroczystym ceremoniałem.

Wzajemne wizyty.

P. Prez. RP Mościcki pojedzie do Bukaresztu. Król Karol będzie rewizytował w Warszawie

Bukareszt. Ostatnio wieczorem opuścili Bukareszt min. spraw zagranicznych Józef Beck z małżonką oraz członkowie delegacji polskiej.

Przed wyjazdem ogłoszony został komunikat oficjalny o przebiegu i wyniku rozmów politycznych, przeprowadzonych podczas pobytu min. Becka w Bukareszcie. Komunikat podaje, że stwierdzona została **pełna zgodność poglądów** oraz radość z powodu stałego zacieśnienia się sąsiedzkich stosunków. Postanowiono zwrócić szczególną uwagę na współpracę organizacyj młodzieży obu państw i dążyć do zacieśnienia stosunków handlowych.

Ustalono też wzajemne wizyty P. Prez. **Mościckiego w Bukareszcie i króla Karola w Warszawie.** Termin wyjazdu prez. Mościckiego do Rumunii nie został podany do wiadomości.

Tak postępuje kartele, aby utrzymać ceny.

Na 8 fabryk tylko 3 były czynne. — Kartel płacił unieruchomionym zakładom 300 tys. zł „postojowego“.

Warszawa. Orzeczeniem ministra przemysłu i handlu rozwiązano z dn. 23 bm. 30 umów, kartelizujących przemysł **naczyń emaliowanych** oraz innych **wyrobów z emaliowanej blachy żelaznej.**

Na 8 fabryk, uczestniczących w kartelu, tylko 3 są czynne, a 5 pozostałych ogranicza się do pobierania „postojowego“, wynoszącego corocznie około 300 tys. zł. A za to wszystko **płacić musiało społeczeństwo.**

Neutralność Belgii zagwarantowana

Podpisanie ważnego układu.

Londyn. W ub. sobotę podpisany został w Brukseli przez min. Spaaka oraz ambasadorów Francji i Anglii układ o zagwarantowaniu neutralności i bezpieczeństwa Belgii. Deklaracja oświadcza, że rządy brytyjski i francuski przyjęły do wiadomości zapewnienia belgijskie co do nowej polityki Belgii, opartej na całkowitej niezależności, jak również, co do zamiarów Belgii obronienia wszystkimi dostępnymi środkami (wojskowymi, lotniczymi etc.) całości swego terytorium.

Wobec tego rządy W. Brytanii i Francji postanawiają: 1. zwolnić Belgię z tymczasowych zobowiązań lokarneńskich, do których się zobowiązała łącznie z rządami W. Brytanii i Francji po pogwałceniu przez Niemcy traktatów lokarneńskich 2. ponowić swoje zapewnienia co do poparcia obrony Belgii przeciwko niesprowokowanej napaści.

Obydwa mocarstwa przyjmą również do wiadomości, że Belgia pozostanie wierna swoim zobowiązaniom z paktu Ligi Narodów.

Deklaracja kończy się stwierdzeniem, że ustalone pomiędzy W. Brytanią a Francją, istniejące gwarancje przeciwko niesprowokowanej napaści pozostają w mocy bez zmian.

Z krwawej Hiszpanii.

Powstańcy przerwali front wojsk czerwonych.

Salamanka, Wojska powstańcze przerwały front baskijski na odcinku Ellorio — Udala i zdobyły przełęcz Campazanas, Pena de Udala i miasteczko Ellorio, gdzie ludność entuzjastycznie powitała powstańców.

Oddziały rządowe wycofują się pospiesznie ku Durango, pozostawiając licznych zabitych i rannych oraz znaczne ilości materiału wojennego.

Ufortyfikowane wzgórze Inchorte jest niemal całkowicie okrążone przez powstańców, których czołowe oddziały szybko posuwają się naprzód.

Wysłannik agencji Havasa donosi, że przy zajęciu Ellorio wojska powstańcze wzięły do niewoli około tysiąca jeńców.

Na stronę powstańczą przeszło około 500 milicjantów.

Nieprzyjaciel cofa się pośpiesznie ku Bilbao.

Powstańcy wkroczyli do miasta Duranga.

Jak donoszą z Victorii, wojska gen. Mola zajęły wczesnym rankiem miasta Durango i Eibar.

Bolszewicki Komintern z Moskwy daje dyrektywy, jak urządzić i pokierować obchodem 3 Maja.

„Gazeta Polska", czołowy organ sanacji, podaje na podstawie niezbitych dowodów, że **udało** się uzyskać **instrukcję majową, nadesłaną** do Polski **przez moskiewski Komintern** w sprawie **obchodu 1 maja**. W ten to sposób obie agentury usiłują w kraju wywoływać **ferment** i **krzewić wywrotowe idee.**

Płk. Koc, twórca Obozu Zjednoczenia Narod., był wiceprezesem Zarządu Głównego BBWR.

Jak podaje „Słowo Pomorskie", płk. Koc, twórca Obozu Zjedn. Narod., był **wiceprezesem Zarządu Głównego BBWR.**

O fakcie tym nieomal zapomniano. A przecież warto go chyba **przypomnieć.**

R O D A C Y !

W dniu 3 Maja wzywamy Was do walki, czynu i ofiary !

Głoduje dziś w Polsce nietylko ciało, ale i duch ! głód ducha paraliżuje wszystkie siły jednostki, narodu i państwa. Dlatego ruch oświatowy wszystkich sfer społeczeństwa jest nakazem chwili.

Zrozumiały to inne narody i ofiarę i pracę dla oświaty uważają właśnie dziś za swój naczelny obowiązek. Bez oświaty niema ani wyjścia z kryzysu ani silnej armii ani wielkiego narodu ani potężnej Polski. Brak oświaty pomnaża nędzę materialną i pogłębia kryzys.

Brak oświaty rzucił naród hiszpański w odmęt krwawej rewolucji, niszcząc wielowiekowy dorobek materialny i duchowy narodu.

Według statystyki wojskowej stają do poboru powrotni analfabeci i to także na ziemiach zachodnich. — Zjazdy artystów mówią o upadku sztuki — krytycy literatury stwierdzają małą wartość twórczości literackiej — ekonomiści wykazują szczególnie powikłania polskiego życia gospodarczego — Złowrogie to zjawiska, z którymi walczyć trzeba.

Dlatego Dar Narodowy 3—go Maja — dar na ruch oświaty T. C. L. — jest właśnie dziś obowiązkiem wszystkich.

Datek pieniężny, przeczytana książka, bezużytecznie leżąca w domu, przeczytana ilustracja, dla mającej powstać czytelni, wszystko to przyczyni się do wzmożenia ruchu oświatowego na terenie Okręgu T. C. L. Lubawa, obejmującego prócz samego miasta, również okoliczne wsie.

Złóż choć drobną ofiarę!
Zapisz się na członka T. C. L.!
Uczcij 3-ci Maj ofiarą i czynem!

Czas najwyższy zamówić gazetę na miesiąc maj!!

Wielki Kongres uczestników strajku szkolnego na Pomorzu

w r. 1906—1907 w Czersku.

Przypominamy jeszcze raz, że wielki zjazd uczestników strajku szkolnego na Pomorzu z lat 1906—1907 odbędzie się w dniach 2 i 3 maja w Czersku z następującym programem:

I. Dnia 2 maja

O godz. 9 nabożeństwo (transmisja przez Polskie Radio na całą Polskę), o godz. 11 defilada

Nabożeństwo odprawi J. E. ks. Biskup Okoniewski, który za strajk szkolny odcierpiał również **1 miesięczną karę więzienną.**

II.

Akademia o godz. 12,05 (transmisja przez Radio)

a) Spiew „Hymn Pomorza"
b) Zagajenie i powitanie Władz. Hymn Narodowy (Orkiestra)
c) Przemówienia protektorów Zjazdu
d) Deklamacja
e) Referat „Strajk Szkolny na Pomorzu"
f) Wspólny śpiew (Orkiestra) Rota

III.

O godz. 13.30 obiad żołnierski — wspólny

IV.

Plenum o godz. 16

a) Zagajenie
b) Powołanie prezydium zjazdu
c) Referat (Cele i zadania Zw. b. Uczestników Strajku)
d) Referat o statucie
e) Dyskusja
f) Uchwalenie statutu
g) Uchwalenie dyplomu i odznaki
h) Wybór Władz Związku i Władz Powiatowych
i) Wybór Komisyj Weryfikacyjnych
1. Powiatowych. 2. Wojewódzkich
j) Wybór Komisji Historycznej

Zakończenie o godz. 18.30.

V.

Wieczornica na salach. W kinie wyświetlany będzie film dźwiękowy „Don Bosco"

VI. Dnia 3 maja

Uczestnicy, którzy pozostają, biorą udział w miejscowych uroczystosciach.

O godz. 14 Wycieczka do Odrów (Prastarej, Słowiańskiej Osady i do Wiela na Kalwarię.

Złożenie wieńca przed pomnikiem poety kaszubskiego Derdowskiego.

Informacje przejazdowe

1. Zniżki kolejowe: Uczestnicy zjazdu korzystać będą na drodze powrotnej z 50 proc. zniżki kolejowej za kartą uczestnictwa, które wydawać będą biura informacyjno-kwaterunkowe. Cena karty uczestnictwa 0,50 zł.

2. Pociąg popularny: Za współpracą Ligi Popier. Turyst. deleg. w Toruniu na szlaku od Brodnicy przez Jabłonowo-Pomorskie Grudziądz-Laskowice do Czerska uruchomiony będzie pociąg popularny „Strajk Szkolny". Koszt przejazdu tam i spowrotem wynosi od Brodnicy 6,00 zł, a od Jabłonowa Pom. i dalej 5.20 zł. Do dnia 30 kwietnia najpóźniej należy na stacjach kolejowych zgłosić swój udział i żądać karty kontrolnej. Dojazd do miejsca wyjazdu do pociągu popularnego i odwrotnie uprawnia do 50 proc. zniżki kolejowej.

Odjazd pociągu popularnego	z Brodnicy o godz.	5.00
	z Jabłonowa Pom.	5.35
	z Grudziądza	6.25
	z Laskowic	7.25
	przyjazd do Czerska o godz.	8.45
Odjazd poc. pop. z Czerska dn. 3 maja		4.11
	przyjazd do Laskowic	5.57
	„ „ Grudziądza	6.34
	„ „ Jabłonowo-P.	7 22
	„ „ Brodnicy	7.52

Niech więc wszyscy uczestnicy strajku szkolnego na Pomorzu gremialnie podążą na ten chlubny w dziejach Pomorza obchód rocznicy.

Szkoły w dniu 12 maja.

Min. Swiętosławski wydał zarządzenie, aby w dniu 12 maja jako w drugą rocznicę śmierci marsz. Piłsudskiego zawieszono naukę w szkołach. Młodzież ma wziąć udział w nabożeństwach żałobnych, ponadto szkoły zorganizują akademie żałobne. Na gmachach szkolnych mają być wywieszone flagi, opuszczone do połowy drzewca i przewiązane krepą.

Gimnazjum Kupieckie w Brodnicy n-Drwęcą.

Brodnica. W wyniku wizytacji, którą w dniu 17 bm. odbyli pp. J. Kryński, wizytator ministerialny oraz M. Grabowski, wizytator Kuratorium Okr. Szk. Pozn., postanowiono z bieżącym rokiem szkolnym 1937-38 utworzyć w Brodnicy Gimnazjum Kupieckie.

Dyrekcja Gimnazjum zawiadamia, iż Kancelaria przyjmuje zgłoszenia kandydatów do I klasy Gimnazjum Kupieckiego w godz. 8-tej do 1-ej.

WIADOMOŚCI.

Nowe Miasto Lubawskie, dnia 28 kwietnia 1937 r.

Kalendarzyk. 28 kwietnia, Sroda, Pawła od Krzyża.
29 „ Czwartek, Piotra Rob.
Wschód słońca g. 4 — m. 11. Zachód słońca g. 18 — m. 54
Wschód księżyca g. 23 — m. 20. Zachód księżyca g. 6 — m. 28.

Z miasta i powiatu.

Zydowskie pomagry.

Nowe Miasto. W ostatni wtorek na rynku w Nowym Mieście rozdawał Kudełko, reemigrant z Francji, jeden z tutejszych przywódców czerwonych, ulotki, których wydawca żyd Alter z Warszawy, a w których zawarta jest deklaracja klasowego ruchu zawodowego robotników żydowskich, uchwalona na kongresie żydowskich Klasowych Związków Zawodowych. Deklaracja ta wzywa do walki przeciw kapitalizmowi, faszyzmowi. przeciw antysemityzmowi i nacjonalizmowi i domaga się rządu robotniczo-chłopskiego. Jednym słowem, wyraża dążenie do zaprowadzenia w Polsce bolszewizmu. Precz z antysemityzmem, głosi deklaracja kongresu robotników żydowskich, niech żyje socjalizm, „zwiastujący wolne, szczęśliwe, braterskie współżycie wszystkich pracujących".

„Precz z nacjonalizmem, antysemityzmem. Niech żyje międzynarodowa solidarność mas pracujących całego świata!" W ten to sposób Zydzi usiłują robotnika polskiego wprząc w rydwan swych własnych interesów. Raj zapowiadają robotnikowi polskiemu, a piekło podobne mu gotują, jak w Rosji.

Bo i któż chciałby być tak naiwnym, aby wierzył, że żydzi, te pijawki każdego nieżydowskiego społeczeństwa, akuratnie polskiego robotnika chcą uszczęśliwić! I ta ulotka, to jeszcze jeden dowód więcej na to, że całym ruchem czerwonym kierują Zydzi wspólnie z bolszewikami. Smutne i bolesne nad wyraz, że na pomagrów w tej żydowskiej robocie oddają się żydom tego rodzaju typy Polaków, jak Kudełko.

Wiosenne strzelanie o nagrody.

Nowemiasto. Celem podniesienia poziomu strzelectwa jako sportu narodowego Komitet Powiatowy w. f. i p. w. organizuje w maju br. strzelania o nagrody.

Udział w zawodach mogą brać wszyscy chętni w ilości nieograniczonej. Szereg cennych nagród daje możliwość zdobycia jej każdemu dobremu strzelcowi.

Strzelanie odbywać się będzie w dniach 2, 3, 6, 9, 23, i 27 maja br. na strzelnicy sportowej w Nowym Mieście od godz. 14—19.

Warunki strzelania, stojąc z wolnej ręki, odległość 50 mtr. do tarczy 20X14 m. Cena 50 gr.

Zawodnicy mogą strzelać nieograniczoną ilość razy z kbk. sportowych, znajdujących się na strzelnicy.

Strzelanie z kbk. prywatnych niedopuszczalne.

A zatem wszyscy na strzelnicę!

Wieczornica T. C. L.

Nowe Miasto. Rok rocznie w ramach obchodu Swięta Narodowego T. C. L. urządza wieczornicę czy akademię, które dotąd cieszyły się powodzeniem wśród szerszego społeczeństwa naszego. Na program tegorocznej wieczornicy składa się deklamacja, przemówienie okolicznościowe i wodewil w 3 aktach „W Strasznym Młynie".

Są śmiałkowie, którzy na udry wzięliby się ze strachem, duchem czy nawet diabłem. Przygody śmiałka takiego, który diabła za rogi chce pochwycić, z zainteresowaniem śledzić będą widzowie poniedziałkowego przedstawienia. Wątek erotycznej rywalizacji i zazdrości, wiara w zabobon i strachy, motywy komiczne przeplatają ten jakby z życia wyjęty obrazek, barwnie i plastycznie napisany przez ulubionego autora scen amatorskich. Dobrane partie głosowe, miłe melodie, harmonizujące z tekstem i nastrojem, gra aktorów, znanych już naszej publiczności dopełnią reszty i zadowolą wszystkich.

T. C L. liczy więc na wielką frekwencję publiczności, początek wieczornicy wyznaczono punktualnie na godz. 20 tą.

Przedsprzedaż biletów od czwartku 29 bm. w „Drwęcy". Szczegóły w afiszach.

T. C. L, celem którego krzewienie oświaty wśród szerokich mas społeczeństwa, daje miłą rozrywkę duchową bezrobotnym. Wystawia mianowicie „W strasznym Młynie" dla nich, dla ich rodzin oraz dla tych wszystkich, którzy w przedstawieniu poniedziałkowym, ze względu na brak na wstępne, udziału brać nie mogą, bezpłatnie w niedzielę, 2. 5. o godz. 18 tej.

Z okazji tej skorzystać prosimy jak najliczniej, bo sztukę zobaczyć warto.

Z targu.

Nowe Miasto. Na wtorkowym targu rynek główny, był zapełniony wozami. Ruch panował przy straganach z nasionami jak i przy wozach z różnymi artykułami siewnymi. Płacono za mdl. jaj 70—75 gr. ft. masła 1,30—1,40, kurę 1,70—2,20, p. gołębi 60—80 gr, 3 główki sałaty 25 gr, pęczek rzodkiewek 5 gr, kartofle jadalne 2 50—2,60. Na targowisku dowóz był średni. Płacono za parkę prosiąt 10—20 zł, warchlaki 25—35 zł, bekony 38—42 zł, tłuste świnie 43—46 zł, a nawet do 50 zł, ctr. cielęta 10—15 zł, pokup był słaby.

Niesamowity testament.

Powieść angielska. 36

(Ciąg dalszy).

— O, jaką ja okropną noc spędziłem! — zawołał. Wielki Boże! drugiej takiej nocy jużbym przeżyć nie zdołał!

— Nie obawiajże się pan tego! — odpowiedziała Augusta. Zjedz pan kilka sucharów, one cię posilą może.

On wziął podany mu suchar, lecz przełknąć go nie zdołał.

— Nie! nie! — zawołał — mnie już nic nie pomoże. Już po mnie! To siedzenie w łodzi w przemokłych rzeczach o śmierć mnie przyprawi!

Augusta, patrząc na niego, słuszność mu przyznawała w duchu.

IX

Augusta jako wybawicielka.

Augusta, pokrzepiwszy się na śniadanie sucharami i kawałkiem kurzyny, pozostałej od wczoraj, poprosiła dwóch marynarzy, aby na najwyższym szczycie pobliskiej skały, umieścili drąg z chorągwią. Trudno było wprawdzie przypuszczać, aby ktoś tamtędy przejeżdżający, mógł wśród mglistego powietrza spostrzec tę wzywającą na pomoc chorągiew, lecz oni, chcąc próbować wszelkiego sposobu ocalenia, chętni się tą pracą zajęli. Tak nadeszło południe, lekki wietrzyk rozproszył mgłę i słońce zajaśniało wesoło, gdy Augusta powróciła do chaty. Korzystając z chwilowej pogody, wywiesiła przemokłe szale i okrycia na słońce, a dwaj marynarze, którzy w przeczuciu swej winy za nocną pijatykę starali się być, ile możności, użytecznymi, zajęli się gotowaniem jaj, które pomiędzy skałami zebrali. Juraś zjadł ich aż cztery i twierdził, że były wyborne. W tymże czasie Augusta poszła do Nelsona, który, jęcząc i stękając, leżał w chacie i prosiła go, aby wyszedł i ogrzał się na słońcu.

Stan jego zdrowia pogorszał się widocznie, sity opuszczały go, tak więc nie wątpił, że koniec jego się zbliża. Augusta podała mu trochę araku, zmieszanego z wodą, lecz on nawet tego przełknąć nie zdołał.

— Panno Smiters — rzekł, gdy go Augusta z wielkim trudem wyprowadziła z chaty i usadowiła pod skałą, na którą gorące promienie słońca padały — widzę, że tu na tej pustej wyspie umierać muszę. A gdy pomyślę, że w Anglii mam dwa miliony funtów szterlingów, — mówił dalej z słabym oddźwiękiem dawniejszej pychy, — i tu umieram, jak pies zagłodzony wśród zimy, gniew i rozpacz szarpią duszę moją. Oddałbym wszystko, co tylko posiadam, gdybym tylko mógł powrócić do Londynu. O jakże chętnie zamieniłbym się na los tych pisarków, którzy w podziemiach mojego pałacu mieszkają lub tych literatów, którzy za dwadzieścia funtów szterlingów miesięcznie pisać muszą noc i dzień dla mnie, a z tego możesz pani wyobrazić sobie, jak okropne czuję męczarnie.

Augusta patrzała na niego z litością, bo rzeczywiście ten dumny, bezwzględny król nakładowców do niepoznania się zmienił. Nie był to już ten dumny Nelson, co niby despotyczny władca przechadzał się po lokalach swego ogromnego przedsiębiorstwa i jednym zmarszczeniem brwi przejmował strachem i przerażeniem wszystkich swych redaktorów i literatów, ale był to starzec zgnękany chorobą, w smutnym opuszczeniu śmierci czekający.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Operetka „Nitouche".

Niezwykłe zainteresowanie wśród najszerszych sfer nowego społeczeństwa i całej okolicy wywołała wiadomość, iż Opera i Operetka z Poznania pod dyr. **Zygmunta Wojciechowskiego** wystawia o godz 20.15 wiecz. najweselszą operetkę w aktach Harve'go pt. **„Nitouche"**.

Zainteresowaine to jest zupełnie zrozumiałe, gdyż „Nitouche" należy do wesołych operetek francuskich, gdzie przede wszystkim dominuje humor. Wesołe perypetje i przygody pensionarki wywołują kaskady śmiechu. Będzie to wieczór śmiechu i humoru, gdzie każdy zapomni o swych troskach codziennych. Rzecz dzieje się w pensjonacie „Jaskółek", za kulisami teatru i w koszarach. Operetkę tę przygotował reżyser Teatru Wielkiego z Poznania **Bolesław Horski**.

Obsada ról starannie dobrana: W roli pensjonarki Deonizy wystąpi primadonna operetki Danuta Leska, partnerem jej będzie ulubieniec publiczności Stanisław Winiecki, jako major dragonów Stefan Czerwiński. W roli organisty i kompozytora Celestyna zaprezentuje się znakomity komik Karol Koszela, w roli inspicjenta sceny i ordynansa Loriot bawić będzie publiczność do łez zawsze miły i mile widziany komik Roman Cichocki. W dalszych rolach pp. Lubicz, Dobrzanka, Chelkówna, Kari, Nowakowski. Trojanowski, Zarzycki i inni.

Bilety w cenie od 75 gr. — 2.50 zł.

Po południu o godz. 4-tej specjalne przedstawienie bajki muzycznej w 3 aktach pt. **„Tomcio Paluch"**, bilety w cenie od 25 gr — 1 zł.

„Nitouche" ujrzymy: **w Nowym Mieście w sobotę, dn. 1 maja rb.** w sali hotelu Centralnego. Przedsprzedaż biletów w księgarni „Drwęca".

W Lubawie w niedzielę, dn. 2 maja w sali hotelu „Pod Orłem". Przedsprzedaż biletów w księgarni p. Jankowskiego.

W Działdowie w poniedziałek 3 maja w sali hotelu Polskiego. Przedsprzedaż biletów w księgarni p. Assmann

Wiosenne Pomorskie zawody sportowe.

Nowe Miasto. Komenda Powiatowa PW pow. lubawskiego podaje do wiadomości: Wyjazd całej reprezentacji sportowej do Torunia nastąpi w dniu 30 kwietnia 1937 r. o godz. 19.00.

Zawodnicy wyjeżdżają w stroju organizacyjnym. Zawodnicy do siatkówki i lekkiejatletyki winni posiadać jednolity ubiór sportowy — żeński czarne szarawary i białe bluzeczki — męski granatowe spodenki i białe bluzki.

Wyżywienie i zakwaterowanie w Toruniu bezpłatne, natomiast zabrać należy z sobą przybory do jedzenia łyżkę, nóż i widelec i przybory do mycia. Komenda Powiatowa prosi o punktualne przybycie na dworzec kolejowy i zastosowanie się do zarządzeń, wydanych osobno piśmiennie do poszczególnych grup, wyjeżdżających na zawody. Wszyscy pamiętać winni o tym, że stanowią reprezentację powiatu lubawskiego, nie stojącą w sporcie na szarym końcu, więc swą postawą, karnością oraz silną wolą zwycięstwa i opanowaniem nerwów winni o tym dowieść, by wspólnie osiągnąć jak najlepsze wyniki.

„Intryga i miłość".

Nowe Miasto. Mieszkańcy naszego miasta nie mogą się ostatnimi czasy absolutnie skarżyć na brak możliwości użycia rozkoszy duchowych, jakie daje dobry teatr. Ostatnio w niedzielę znów mieliśmy taką sposobność. Dyrekcja Teatru Ziemi Pomorskiej wystawiła na naszej scenie w Hotelu Centralnym jeden z najlepszych utworów dramatycznych wielkiego poety i dramaturga niemieckiego Schillera p. t. „Intryga i miłość". Potężne to dzieło sceniczne o wysokich napięciach dramatycznych i niezwykłych walorach artystycznych — świetnie oddane przez zespół Teatru z samym dyrektorem p. Brackim na czele — przy tym stylowe kostiumy i dekoracje, wywarły na dość licznych widzach wielkie wrażenie, a Teatrowi Toruńskiemu dużo przysporzyły sympatii i wziętości u naszego społeczeństwa, które dało tym samym dowód, że zdolne jest do przyjmowania nietylko lekkostrawnych, wesołych utworów, ale i do poważnych rzeczy, jeżeli zostaną mu odpowiednio zaprezentowane.

Omal nie katastrofa autobusowa.

Łąki. Dnia 27 bm. około godz. 12 w południe nowy autobus p. Uklei, dążący do Lubawy, wymijając furmankę w Łąkach uderzył w przydrożne drzewo. W chwili zderzenia przednie szyby się potłukły. Szkło poraniło 3 pasażerów na szczęście nie groźnie. Wskutek wypadku drugi autobus odwiózł jadących w dalszą drogę do Lubawy. Pierwszy autobus został unieruchomiony, chociaż motor nie jest uszkodzony.

Migawki lubawskie.

Lubawa. Niedawno pisaliśmy o wzroście obcej ekspansji gospodarczej w naszym mieście. Z rozmaitych opisów i danych z Tygodnia Propagandy Pomorza dowiedzieliśmy się, jak bardzo element niemiecki gospodarczo się wzmaga na Pomorzu, co chyba — każdy Polak zrozumie — połączone jest z wielkim niebezpieczeństwem dla jego niepodległości. Niestety, często gęsto sami nawet Polacy — znani skądinąd z gorącego przywiązania do polskości — robią niemieckiemu handlowi czy przemysłowi niebacznie reklamę. Spotykamy w niektórych restauracjach rozmaite podstawki, podkładki, popielniczki reklamowe niemieckich firm. Jestto wyraźne robienie propagandy dla obcych przedsiębiorstw ze szkodą dla polskich — których posiadamy pod dostatkiem z każdej branży. Czyż to nie jest wyraźne działanie na szkodę najżywotniejszych interesów narodowych? Mamy dowody, że dużo na tego rodzaju postępowanie reaguje samorzutnie. Ale, niestety, nie wszyscy uświadamiają sobie potrzebę przestrzegania na każdym kroku hasła: „Swój do swego".

Polska tolerancja względem naszych mniejszości idzie naprawdę za daleko. Nie można np. zrozumieć Polaka, jak publicznie na zebraniu wobec wypełnionej sali oświadcza, że wśród żydów są też porządni ludzie. Oświadczenie takie pada w tym czasie, kiedy cały naród wysila energię swą w celu zwalczania zmory żydowskiej. Dla takiego osobnika jest tylko jedna rada: przenieść się do Kołomii wzlg. innego środowiska żydowskiego, gdzie się naocznie będzie mógł przekonać, jak porządnym są żydzi.

Ulica Kuppnera należy do głównych ulic naszego grodu i przynajmniej tu winien panować jaki taki porządek. Tymczasem na ulicy Kuppnera stał mur przy chodniku, odgradzający posesję żydówki Altmanowej od ulicy. Mur ten, już bardzo stary, od dawna groził zawaleniem, no i tej wiosny runął. Od tego czasu upłynęły już około 2 miesiące, a rumowisko szpeci ulicę. Nie usunięto ani cegieł ani nie postawiono przyzwoitego parkanu. Latem przewija się przez miasto codziennie kilka zagranicznych samochodów, a pasażerowie na pewno nie będą zbudowani takimi rumowiskami przy głównych ulicach. Czy Zarząd Miejski nie może żydówki zmusić, aby naprawiła ten płot? Należałoby również zwrócić jej uwagę, aby na dalszym oparkanieniu jej posesji przy tej ulicy zwieszający się kolczasty drut nie rozdzierał przechodniom odzienia.

Zarząd Miejski ostatnio bardzo się stara o estetyczny wygląd budynków i szyldów firmowych, co jest bardzo chwalebne. Dlatego też apelujemy, aby raczono zwrócić uwagę **na niemiecki napis** na pewnej willi przy ul. 19 Stycznia. Tyle lat już minęło od ustąpienia zaborcy, niech więc i ta nazwa zniknie! Poza tym w Rynku zamiast szyldu widnieje czarna smoła, jako reklama dla pewnej niemieckiej firmy, czym się afiszuje już przeszło rok. A władze przechodzą nad tym do porządku dziennego.

Program
obchodu „Swięta Narodowego" 3 Maja 1937 r. w Nowym Mieście Lubawskim.

Dnia 2. V. 37. o godz.	20,00	Capstrzyk
„ 3. V. 37. „	6,30	Pobudka
„ „ „	9.00	Nabożeństwo dla szkół
„ „ „	10.00	Zbiórka Tow. i organizacji na dziedzińcu gimnazjalnym
„ „ „	10.15	Wymarsz do kościoła
„ „ „	10.30	Uroczyste nabożeństwo w kościele parafialnym. Po nabożeństwie defilada PW i organizacji przed Starostwem

Dnia 3. V. 37. o godz. 15.00 Zawody sportowe, zorganizowane przez „Sokół" oraz zawody strzeleckie. **Wstęp bezpłatny**

Dnia 3. V. 37. o godz. 20.00 **Uroczysta akademia** urządzona staraniem Towarzystwa Czytelni Ludowych z następującym programem:

1. Słowo wstępne
2. Deklamacja
3. Przemówienie
4. Wodewil w trzech aktach pt. **„W starym młynie"**

Ceny miejsc: I. 1,50 zł — II. 1,00 zł — III. 75 gr — IV. 50 gr. Uczniowie płacą 25 gr.

Podczas całego dnia obchodu odbędzie się po mieście zbiórka do puszek na rzecz TCL.

Za Komitet:
Wachowiak, burmistrz
Piotrowski, prezes TCL. Dulęba, kapitan

I znów drugie gospodarstwo przeszło w ręce niemieckie.

Wielkie Bałówki. Małżonkowie Wojciech i Bolesława Sólochowie sprzedali swe 10-cio morgowe gospodarstwo, położone w samym środku wsi Wielkie Bałówki, niejakiemu Krausemu. Niemcowi. Wyżej wspomniany p. S. był bardzo gorącym Polakiem. W roku 1918 brał czynny udział jako ochotnik w powstaniu Wielkopolskim, szedł jako ochotnik na wojnę bolszewicką. Tam nie szczędził samego siebie, wszystko chciał oddać za Ojczyznę. Teraz tak się zmienił ów wyżej wspomniany pan S., że dobrowolnie oddał Niemcowi swe gospodarstwo, tak ciężko zdobywane. Ilu twych braci i kolegów zginęło za Ojczyznę, z którymi szedłeś razem w boje! Ile to krwi spłynęło na każdą piędź polskiej ziemi. Ileż to ofiar ginęło jako wygnańcy na Sybir. **Krew** twych braci woła; niema dla ciebie, p. Sóloch, przebaczenia, żeś zaprzepaścił ojczystą zagrodę.

Podobny wypadek był niespełna dwa lata temu. Otóż Franciszek Wrzesiński sprzedał swe gospodarstwo Niemcowi nie pomnąc na to, że dwaj jego synowie są urzędnikami na posadach państwowych.

Większa część ludności odczuwa takie postępowanie wielce boleśnie i jest nim oburzona, sądząc, że, jeżeli tak dalej będzie, to Wielkie Bałówki będą wnet niemieckimi i przyjmą chyba nazwę „Wiesental", jak to miało być za Bismarka.

Przedstawienie amatorskie.

Skarlin. W dniu 3 Maja o godz. 19 urządza na sali p. Górnej miejsc. KSM ż. przedstawienie amatorskie pt. „Madonna w lesie".

Ze względu na dobór pięknej sztuki i zgrany zespół amatorski spodziewać się należy poparcia tej wieczornicy ze strony obywatelstwa przez liczny udział.

Z Pomorza

Komisja dla rejestracji pojazdów mechanicznych

urzędowała będzie w Toruniu w dniach 4 i 18 maja br. od godz. 8 do 13.30.

Tragiczna śmierć woźnego Urzędu Skarbowego.

Działdowo. Ofiarą lekkomyślności padł woźny Urzędu Skarbowego Grzywaczewski, cierpiący na t. zw. chorobę św. Wita. Zapalony wędkarz, nie bacząc na grożące mu niebezpieczeństwo padaczki, udał się bez wiedzy żony na połów ryb do Działdówki. Nad brzegiem rzeki kurcz powalił go na ziemię, przy czym głową jedynie zanurzył się w wodzie, wskutek czego udusił się. Swiadkami tego wypadku miała być 13-letnia dziewczynka, która przestraszona pobiegła do domu i jakiś wędkarz z Kurek, znajdujący się na przeciwległym brzegu rzeki. Tenże zamiast przejść przez most kolejowy i pośpieszyć na ratunek denatowi, udał się do 500 m. odległej budki kolejowej i zawiadomił o wypadku kolejarza. W międzyczasie maszynista przejeżdżającego pociągu, który był zauważył leżącego w wodzie mężczyznę, zawiadomił o tym stację, lecz pomoc okazała się spóźnioną i zabiegi przywrócenia denata do życia były bezskuteczne. Przybyła na miejsce komisja sądowo-lekarska stwierdziła śmierć. G. osierocił żonę i 3 dzieci. Wypadek ten wywołał przygnębiające wrażenie.

RUCH TOWARZYSTW.

Związek Weteranów Powstań Narodowych R. P. 1914-1919 Koło Nowe Miasto.

W niedzielę dnia 2 maja o godz. 13-tej w Hotelu Centralnym w Nowym Mieście Lub. odbędzie się plenarne zebranie tut. Koła. Ze względu na ważność spraw Zw. które będą omawiane — sprawozdanie z zjazdu delegatów w Poznaniu, w sprawie obchodu w dniu 3 maja, odczytanie okólników i innych spraw Zw. Uprasza się o przybycie wszystkich członków.

Na zebraniu zostaną wręczone dyplomy weryf. nowo zweryfikowanym członkom.

Porządek obrad zostanie podany na miejscu zebrania.

„Wolność" Zarząd.

ZEBRANIA KOŁEK ROLNICZYCH

Bratian. Zebranie Kółka Rolniczego odbędzie się w sobotę dnia 8 maja 1937 r. o godz. 19.

Na zebranie przybędzie instr. T. R. P. p. Kołodziejski, wobec czego prosi się o liczny udział.

Na zebraniu będą wykupiwane legitymację za rok 1937.

Zarząd K. R.

Spęd bekonów w Nowym Mieście

odbędzie się we wtorek, dnia 4 maja rb. o godz. 6 rano jak jak następuje: Kurzętnik, Rakowice. Kamionka, Radomno, Sampława, Nowe Miasto, Wielkie i Małe Bałówki, Zajączkowo, Wawrowice, Marzęcice, Lekarty, Tylice, Bratian, Gwiździny, Mikołajki, Jamielnik, Nowydwór, Niem. Brzozie, Mroczno, Gryźliny i Skarlin.

Spęd hekonów w Lubawie

odbędzie się w poniedziałek, dnia 10 maja br.

Zwracam uwagę na obowiązkowe zgłaszanie bekonów. Niezgłoszone sztuki nie będą na spędzie odebrane.

Bolesław Grochowski, Instruktor Hodowli.

Spęd bekonów w Rybnie

odbędzie się we wtorek 4. maja br. o godz. 6 rano jak następuje: Rybno, Jeglia Dębień, Ostaszewo, Katlewo, Kiełpiny-Rumian, Truszczyny, Rumienica, Zwiniarz, Nowawieś, Koszelewy, Mała i Wielka Turza i Płośnica.

Uwaga producenci trzody chlewnej okręg Mikołajki.

Producentom Trzody Chlewnej w Mikołajkach i okolicy zwracam uwagę na obowiązkowe pokrywanie swych macior knurem zarodowym rasy Wielkiej Białej Pomorskiej, stacjonowanym u p. Zawadzkiego Konstantego w Mikołajkach.

Knurem prywatnym znajdującym się u p. Zawadzkiego Bolesława kryć macior nie wolno.

W razie stwierdzenia pokrywania swych macior knurem nie zarodowym, zostanie z danym producentem trzody chlewnej natychmiast zerwany kontrakt na odstawę bekonów, i członek taki zostanie na zawsze skreślony z listy odstawców. Instruktor Hodowlany Pom. Izby Roln. Nowe Miasto Lub.

KOMUNIKATY P. T. R.

Próby nawozów.

Towarzystwo Rolnicze Powiatowe przypomina, Kółkom Rolniczym o obowiązku odebrania prób nawozowych na poletka doświadczalne.

Zaznaczamy, że próbki nawozów sztucznych są zupełnie bezpłatne.

Przy odbiorze nawozów należy podać, pod co i po jakim przedplonie nawozy mają być stosowane.

Ponieważ zasiewy wiosenne są już w pełnym toku, prosimy o spieszny odbiór. T. R. P.

Nawozy na pogłówne nawożenie ozimin.

T. R. P. komunikuje członkom Kółek Rolniczych, że ma możność otrzymania nawozów sztucznych do pogłównego zasilenia ozimin na kredyt do 1. XI. 1937 r.

Rolnicy którzy jeszcze teraz chcieliby zasilić oziminy nawozami pomocniczymi, proszeni są o podanie swego zapotrzebowania jak najszybciej do biura T. R. P., które udzieli bliższych informacji T. R. P.

KĄCIK RADIOWY

Audycje Polskiego Radia w Warszawie.

Czwartek, 29. IV. 6.30 Audycja poranna. 11.30 Poranek muzyczny dla młodzieży szkół powsz. 12.03 Koncert Ork. Policji Państw. 15.15 Płyty. 16.35 „Miłość Schumanna" reportaż muzyczny. 17.30 Audycja poświęcona Japonii. 18.20 Płyty. 19.00 Koncert kameralny, poświęcony utworom Ravela. 19.45 Koncert rozrywkowy z Wilna. 20.25 Bilans miesiąca propagandy Ośrodków Wych. Fiz. 21.00 „Sylwetki kompozytorów polskich" — XXIV audycja. 22.00 Muzyka taneczna.

Piątek, 30 IV. 6.30 Audycja poranna. 11.30 Audycja dla szkół. 12.03 Koncert ork. wojsk. 15.15 Piosenki 16.30 Pół godziny walców. 17.00 „Licea handlowe" — odczyt. 17.15 Z naszych wspomnień muzycznych" — koncert. 18.20 Płyty. 19.00 „Pierwsze kroki Adasia" (Ze wspomnień o Adamie Zeromskim. 19.20 „Z pieśnią po kraju". 19.45 Fragment operowy. 20.00 IX pogad. z cyklu „O instrumentach ork. symf. 20.15 Koncert symf. z Filharmonii Warsz. 22.30 „As, pik" — skecz. 22.45 Muzyka taneczna.

Program Polskiego Radia S. A. Rozgłośnia Pomorska w Toruniu.

Fala 304,3 m. 986 Kc. 16—24 Kw.

Czwartek 29. IV. 12.50 Uprawa brukwi — pog. roln. 13.00 Płyty. 15.15 Orbis mówi. 15.17, 15.40, 18.20 Płyty. 15.35 Zycie kulturalne Pomorza. 16.05 W 30-lecie strajku szkolnego na Pomorzu — odczyt wygł. J. Mazur.

Piątek, 30. IV. 13.00, 15.15, 15.40, 18.30, Płyty. 15.35 Jak spędzić święto? — pog. krajoznaw. 19.16 Poradnik sport.

Poza tym transmisje z innych polskich stacyj.

GIEŁDA ZBOŻOWA

Płacono w złotych za 100 kg

	Poznań, 27. 4.	Bydgoszcz, 26. 4.
Żyto	23.00— 23.25	24.00— 24.50
Pszenica	27.75— 28.00	29.50— 29.25
Jęczmień browarowy	26.25— 27.00	26.00— 27.00
Owies	22.00— 22.25	22.00— 22.25
Mąka żytnia 70 proc.	32.50—	35.50— 36.00
Mąka pszenna 65 proc.	42.25— 42.75	43.00—
Otręby żytnie	14.25— 14.75	14.75— 15.25
Otręby pszenne grube	14.50— 15.00	15.00— 15.75
Otręby jęczmienne	15.00— 16.00	16.50— 17.00
Groch Viktoria	21.50— 25.00	22.00— 24.00
Groch Folgera	22.00— 24.00	22.00— 24.00
Rzepak zimowy	56.00— 57.00	56.00— 58.00
Mak niebieski	72.00— 76.00	68.00— 72.00
Łubin niebieski	13.75— 14.75	13.00— 13.50
Łubin żółty	14.50— 15.50	13.00— 13.50
Gorczyca	30.00— 32.00	32.00— 34.00
Siemie lniane	55.00— 58.00	51.00— 54.00
Seradela	23.00— 26.00	23.00— 25.00
Peluszka	23.00— 25.00	22.50— 23.50
Wyka	23.00— 25.00	24.00— 25.00
Koniczyna biała	85.00—125.00	100.00—130.00
Koniczyna czerw. sur.	100.00—110.00	95.00—115.00

GIEŁDA WARSZAWSKA

Dolar 5.28; frank francuski 23.41; frank szwajcarski 134.35 funt szterling 26.10; marka niemiecka 212.78; korona czeska 18.37; szyling austriacki 99.20; gulden gdański 100.20.

Za redakcję odpowiedzialny: Władysław Rau w Nowymmieście.
Za ogłoszenia redakcja nie odpowiada.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

W poniedziałek, dnia 26 bm. o godz. 6 po połud. zasnęła w Bogu opatrzona kilkakrotnie Sakramentami św., po długich i ciężkich cierpieniach nasza najukochańsza matka, babka i teściowa

ś. p.

Julianna Olęcka

z Osowskich

przeżywszy lat 78.

O czym donosi w ciężkim smutku pogrążona

Rodzina.

Mroczno, w kwietniu 1937 r.

Eksportacja zwłok z domu żałoby do kościoła parafialnego w Mrocznie odbędzie się w sobotę dnia 1 maja rb. o godz. 9 przed południ.; następnie pogrzeb.

Za dowody szczerego współczucia przesłanie wieńców i kwiatów oraz za oddanie ostatniej przysługi przy pogrzebie ś. p.

Franciszka Grzywaczewskiego

składamy Panu Naczelnikowi, Urzędnikom i Współpracownikom Urzędu Skarbowego oraz Znajomym na tej drodze nasze serdeczne

„BÓG ZAPŁAĆ"

Żona z dziećmi.

Dziełdowo, 26. 4. 37.

Polecam dla p.p. Szklarzy

SZKŁO OKIENNE maszynowe

przy większych partiach specjalne ceny.

Nowość Nowość!

Dla każdej gospodyni **Rozkrapiacz do bielizny, kwiatów itd. szt. 85 gr** oraz porcelanę, szkło, fajans i sprzęt gospodarczy po najniższych cenach

F-a KILJAN, BRODNICA

ul. Hallera 3.

WALIZKI fibrowe i zwykłe

Teki skórzane

posiada stale na składzie w dużym wyborze

Księgarnia P. Głowackiego

w Działdowie, ul. Piłsudskiego 3.

Zawiadamiam Szanowną Klientelę, że **z dniem 1 kwietnia rb. rozszerzyłam i uzupełniłam mój**

skład naczyń kuchennych

porcelany, szkła, fajansu, rowerów i części rowerow.

polecam po najniższych cenach.

Podając powyższe do wiadomości P.P.T. Odbiorcom uprzejmie proszę o łaskawe dalsze poparcie mego przedsiębiorstwa

Z poważaniem

F-ma I. ŻURAWSKA, Nowe Miasto,

Sobieskiego 10.

Sprzedaż MASZYN ROLNICZYCH

maneże, młócarnie różnego gatunku wialnie i rowery

po bardzo niskich cenach poleca

Firma J. GARSTKA, Brodnica.

TANIO

bieliznę roboczą oraz bluzy i spodnie cajgowe

kupić można korzystnie

w firmie

Br. Gołębiewski

skład bławatów i tow. krótkich

Brodnica, ul. Hallera 15.

TAPETY

najnowsze desenie wielki wybór

FARBY
POKOSTY
LAKIERY
KREDA
PENDZLE
SZABLONY

w najlepszych gatunkach poleca

NOWA DROGERIA

właśc. **Wacław Truszczyński**

LUBAWA, ul. Zamkowa 1

Telefon 37.

NAJNOWSZE

ŻURNALE MÓD

w wielkim wyborze do nabycia

w KSIĘGARNI „DRWĘCA" NOWE MIASTO.

Szan. Klienteli podaję do wiadomości, że **obecnie wydaję od 1 ctr żyta**

60 ft. mąki i 27 ft. otrąb

Konsumenci

(rolnicy), którzy chcą otrzymać bielszą mąkę dla własnej potrzeby mogą dać wymleć

w każdy czwartek i piątek

według własnego życzenia

Młyn Bratian.

UWAGA!

dla każdego towarzystwa w dniu 3 Maja ceny zniżone

25%

dla każdego członka z towarzystwa w swym mundurze

w Zakładach fotograficznych F. Lubowiecki

Nowe Miasto — filia Lubawa.

Wina - Koniaki Likiery - Wódki

w dużym wyborze poleca

Firma: Jagiełko-Jaegertal,

DZIAŁDOWO, Rynek nr. 28.

POLECAM

i dostarczam własną furmanką:

Tragarze
Wapno
Kredę do bielenia
Cement
Gips
Trzcinę sufitową
Papę smołowcową i bitumiczną
Lepnik
Karbolineum
Kafle do pieców w różnych kolorach
Gwoździe
Druty
Pługi, brony

i wszelkie maszyny rolnicze oraz części zapasowe

po najniższych cenach

N. EWERTOWSKI,

Najstarszy i największy specjalny handel żelaza, maszyn rolniczych i artykułów budowlanych

NOWE MIASTO LUB.

Rynek nr. 27 Telefon 66.

Wosk pszczeli

kupuje

Poleca

przybory pszczelarskie

J. Bułka, Brodnica

Rynek

Dla Pań

nowości

w klamrach,

klipsach

i guzikach

Proszę pamiętać!

poleca

C. Kolasiński,

BRODNICA, Rynek 27.

TAPETY

najnowsze desenie i niebywałe niskie ceny

FARBY
LAKIERY
KREDA

do bielenia

POLECA

Drogeria Medycynalna

A. ZALEWSKI,

Nowe Miasto.

Dużego podwórzowego

psa

(rasy bernardyńskiej) i rower sprzeda

Teofil Kołodziejski
Krzemieniewo

Gospodarstwo

6 morgowe z domem i zabudowaniem i ogrodem oraz 28 mórg ziemi sprzedam

Grabowski Maksymilian,
Nielbark.

Gospodarstwo

100 morg., łąki z torfem, własne drzewo budowlane z kompletnym inwentarzem lub bez, z powodu objęcia ojcowizny od zaraz na sprzedaż. Cena według ugody.

Fr. Węgrzynowski,
Koty, pocz. Lidzbark
pow. Działdowo

DOM

z ogrodem około 4 morgi w kościelnej wiosce blisko miasta od zaraz na sprzedaż

Zgłosz. przyjmuje eksp. „Drwęcy" Lubawa.

Wydzierżawię

ogrodnictwo lub ogród nadający się na ogrodnictwo

J. Neuman, Lubawa,
Kuppnera nr. 24.

Dwu pokojowe

mieszkanie

z kuchnią, nadające się na skład fryzjerski lub dla emeryta w dużej kościelnej wsi, przy kościele od zaraz do wydzierżawienia

Zgłoszenia do eksp. „Drwęcy" Nowe Miasto.

Mam wysoko źrebną młodą

klacz

na sprzedaż

Hejka, Wawrowice.

Tapety

FARBY
POKOSTY
KREDĘ

poleca najtaniej

Józef Cieszyński,

drogeria i skład farb

Nowe Miasto

Rynek 7 Telefon 62.

Robert Blazejewski

DZIAŁDOWO POMORZE

Rynek 32

handel żelaza, maszyn rolnicz. materiałów budowlanych

poleca

materiały budowlane, wapno, cement, papę, smołę oraz wszelkie żelastwo do budowli

po najniższych cenach.

PASY

ZAPĘDOWE

wszystkie szerokości

SKÓRĘ PASOWĄ

i troki

poleca najtaniej

Składnica Skór

CZ. BALCEROWICZ

Brodnica n. Drw.

przy moście tel. 111.

SMARA

na osie luźna w puszkach i beczkach, żółta i czarna

FARBY

wodna i olejna

KLEJ

w proszku i tabliczkach

ŚLEMKREDA

SZELAK — POKOST

FROTER

w puszkach i luźny

poleca

FR. TYSLER,

LUBAWA.

Skóry surowe

i to: cielęce bydlęce skopowe

wosk pszczelny, włosie końskie w większych i mniejszych ilościach kupuje stale po najwyższych cenach dziennych

Składnica Skór

CZ. BALCEROWICZ

Brodnica n. Drw.

przy moście tel. 111.

Kat. Stow. Młodz. Ż. oddział w Skarlinie

urządza w poniedziałek, dnia 3 maja 1937 r. na sali p. Górnej **przedstawienie amatorskie** pod tytułem

Madonna w Lesie.

Po przedstawieniu odbędzie się

ZABAWA TANECZNA,

na które jak najuprzejmiej zaprasza

Kierownictwo oddziału.

Dla PP. Rymarzy!

Skórę blankową czarną i kolorową, surowiec, skóry na teki, okucia białe i czarne i wszelkie przybory

poleca

Składnica Skór

Cz. Balcerowicz

Brodnica n. Drw.

przy moście tel. 111.

Samotny

szwajcar

potrzebny od zaraz

Plebanka, Nowe Miasto.

Chłopak

do wszelkich prac w gospodarstwie potrzebny od zaraz

A. Nowiński, Bratian.

Potrzebny od zaraz

stangret

samotny

Generał Waraksiewicz,
Tylice-Maciejewo.

Potrzebni

od zaraz lub 1 maja, 1. dojarz samotny, 2. chłopak powyżej lat 18 do koni, 3. dziewczyna powyżej lat 18 do wszelkich prac w gospodarstwie

Marszałek, Biała Góra,
p. Rakowice.

Karty do gry

poleca

„DRWĘCA"

Księgarnia

Dobrze utrzymaną

kasę rejestracyjną

sprzedam.

Kto? wskaże eksp. „Drwęcy" Lubawa.

Majątek Białobłoty

przyjmuje

BYDŁO NA PAŚNIK.

Piłki

gumowe dla dzieci

skórzane do siatkówki

koszykówki, piłki nożnej oraz wszelkie inne artyk. sportowe

dostarcza tanio

Księgarnia „Drwęca"

Nowe Miasto.

Fortepian

w dobrym stanie na sprzedaż. Gdzie? wskaże eksp. „Drwęcy" Nowe Miasto.

Wszelkie

dzienniki i czasopisma

żurnale mód

najdogodniej zamawiać

w Księgarni „DRWĘCA"

Nowe Miasto.

Prawdziwą zaś urodę zapewnia codzienna pielęgnacja cery kremem „Sekret Piękności". Idealne działanie tego kremu daje się już po paru dniach zauważyć. Rozszerzone pory kurczą się, wągry znikają i skóra odzyskuje świeżość, miękkość i gładkość. Puder „Sekret Piękności" o niezliczonych odcieniach podkreśla znakomicie indywidualną urodę.

Sprzedaż: Drogeria pod Lwem wł. Paprzycki, Lidzbark, Pl. Hallera

Dział rolniczo-gospodarczy.

Co siać lub sadzić w miejsce zaoranych roślin?

Wybór nowego plonu zależy przede wszystkim od jakości gleby. Po przyoranych koniczynach, lucernach, rzepaku, a częściowo i pszenicy w grę wchodzą ziemie dobre, gleby w pewnej kulturze— tu więc wybór nowego plonu jest stosunkowo łatwy; decydująca jest tylko sprawa... kosztów nasion.

Na dobrej ziemi więc można zasiać buraki pastewne. Nasienie w tym roku jest stosunkowo tanie, nawozy saletrzane mają podobno potanieć — sprawa to ważna, bo przy uprawie buraków nawozy saletrzane odgrywają bardzo ważną rolę. Można także siać rzepę. Nagół stosunkowo mało się u nas sieją tej rośliny, choć może ona się dobrze opłacać, bo, jeśli zasiana zostanie wcześnie, to pod względem wysokości plonu może dorównać nawet burakom pastewnym.

Warto też zwrócić uwagę na uprawę brukwi. Nasienie jej również nie jest drogie.

Gorąco należy polecić, zwłaszcza na lepszych ziemiach, kapustę pastewną, roślinę, od niedawna wypróbowaną, zwłaszcza w Wielkopolsce. Z uprawą niema kłopotu. Jeden tylko jest z nią kłopot w dzisiejszych czasach, mianowicie: nasienie jest drogie, bo kilogram kosztuje 13 zł. Ale też z kilograma wyprodukuje się rozsadę, wystarczającą na obsadzenie jednego hektara, bo sadzić należy kapustę najmniej w odległości 80 na 80 cm. w kwadrat. Bardzo jest kapusta wdzięczna za zasilenie solą potasową. — Dla krów kapusta jest paszą znakomitą, mlekopędną — i najdłużej świeżą, bo kapustę można trzymać w polu nawet w zimie; przemarza ona dopiero podczas mrozów, wyższych niż 15 stopni, ale nawet i potem, po odtajaniu jest chętnie spożywana przez krowy.

Za mało też dotąd zwracało się uwagi na koński ząb, względnie na kukurydzę. Jeśli chodzi o koński ząb, to doskonała jest odmiana Pettend; jeśli idzie o kukurydzę, odmiana „Perła”.

Na gruntach słabszych niezastąpioną rośliną jest słonecznik. Można go siać nawet na piasku, byle tylko zasilić go obornikiem, choćby nawet niewielką ilością. Rośnie bardzo szybko i stanowi paszę dla krów stosunkowo dobrą. — Susza mu nie szkodzi.

Zalecić także trzeba mieszanki, tak na zieloną, jak na treściwą. Jeśli chodzi o mieszankę na paszę treściwą, to zaleca się siać następującą: 20 kg owsa, po 10 kg jęczmienia, wyki i peluszki oraz 5 kg bobiku na 1 morgę. Kto chce mieć mieszankę tylko na zieloną paszę, może wysiać peluszkę, wykę i owies w stosunku 33 kg peluszki, 18 kg wyki i 6 kg owsa na ćwierć hektara.

Na ziemi lekkiej, ale znawożonej można wreszcie zasadzić ziemniaki.

Ograniczenie przemiału zbóż.

Pomorska Izba Rolnicza zawiadamia, że ukazało się rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 8 kwietnia 1937 r., normujące wysokość dopuszczonego przemiału zarówno pszenicy, jak i żyta. Rozporządzenie to wchodzi w życie z dniem 25 kwietnia br. w odniesieniu do przemiału żyta, z dniem 1 maja br. zaś w odniesieniu do przemiału pszenicy i obowiązuje do dnia 31 lipca 1937 roku.

W myśl rozporządzenia z dnia 8 IV. br. przemiał pszenicy jest dozwolony na mąkę 65 proc., a przemiał żyta na mąkę 70 proc., jako gatunku najwyższego oraz na mąkę gatunków niższych. Worki z mąką powinny być opatrzone plombą i etykietą z napisem nazwy młyna, gatunku mąki oraz procentowości przemiału. Przemiał żyta na własne potrzeby nie podlega powyższym ograniczeniom.

Izba Rolnicza zwraca uwagę na konsekwencje nie przestrzegania wydanych norm. Winni przekroczenia norm przemiałowych karani będą grzywną do 3000 zł. lub aresztem do 6 tygodni lub obydwiema karami łącznie. Jednocześnie może być orzeczony przepadek przedmiotów, do których odnosi się czyn przestępczy.

W związku z wydanym rozporządzeniem wprowadzone zostały z dniem 12 kwietnia br. na wszystkich giełdach zbożowo — towarowych w Polsce nowe standarty dla mąki żytniej i pszennej.

Nie przeszkadzać ptakom w gnieżdżeniu.

Obecnie powróciły do naszych zabudowań, ogrodów, lasów i pól gnieżdżące się u nas ptaki, aby się tu dochować nowego potomstwa.

Każdy miłośnik ptaków chętnie chciałby je zachować dla naszej ojczystej przyrody bez względu na to, czy przynoszą ludzkości jaki pożytek czy nie.

Należyte zaś zrozumienie piękna otaczającej nas przyrody w pierwszym rzędzie winno nas skłonić do otoczenia ptaków większą opieką, niż to dotychczas miało miejsce, zwłaszcza obecnie, kiedy poznano, jakie wprost nieocenione przysługi oddają nam ptaki w rolnictwie, leśnictwie i ogrodnictwie w walce ze szkodnikami naszych roślin uprawnych. Ptaki są bowiem naturalnymi wrogami wielu szkodników z świata owadów, niszczących nasze rośliny i przez to wielkimi sprzymierzeńcami człowieka w walce z tymi pasorzytami. Z tych względów ochrona ptaków posiada i niezmiernie ważne zadanie praktyczno-gospodarcze. Z tych powodów Stacja Ochrony Roślin Pomorskiej Izby Rolniczej, której zadaniem jest czuwanie nad stanem zdrowotnym roślin uprawnych, zwraca się z apelem do wszystkich właścicieli ogrodów, lasów i pól, aby w obecnej porze, gdy ptaki się gnieżdżą, otoczyli je należytą ochroną, a przede wszystkim nie dopuścili do bezmyślnego niszczenia gniazd. Zaszczytne to zadanie przypada tu wszystkim wychowawcom pouczenia młodzieży o zadaniach i celach ochrony ptaków.

Chcesz mieć zdrowy owoc — zwalczaj szkodniki.

Pomorska Izba Rolnicza komunikuje, że prawie na całym terenie Pomorza grozi klęska gołożeru drzew owocowych ze strony szkodliwych owadów. A zatem należy obecnie przystąpić do pierwszego wiosennego opryskiwania drzew za pomocą 1 proc. cieczy bordoskiej z dodatkiem 100 gr. zieleni paryskiej lub 2 proc. cieczą kalifornijską z dodatkiem 400 gr. arsenianu ołowiu. Sposoby przyrządzenia znaleźć można w ulotce Stacji Ochrony Roślin nr. 1, którą można bezpłatnie otrzymać w Pomorskiej Izbie Rolniczej lub szkołach rolniczych.

ŚWIAT KOBIECY.

Zbliża się sezon letni.

Przepych w materiałach — Coś o sukienkach

Na sezon wiosenno-letni moda przynosi nam oprócz wełen lekkich, porowatych, gładkich i prztykanych — barwne i fantazyjne jedwabie. Kropki, które zdobią nowe materiały, to nie dawne groszki, lecz rozsiane, przeważnie regularnie, okrągłe lub owalne punkty, które równocześnie przedstawiają owoce, żarówki, grzybki, zabawne figurki, ryby itd.

Niebywałą fantazyjnością we wzorach odznaczać się będą również wszelkie materiały t. zw. imprimés. Widzi się drobne desenie, przedstawiające różne budowle, hieroglify, krajobrazy, korony, herby, flagi (z racji koronacji w Londynie), barwne ptaki, motyle, zwierzęta, owoce, liście i kwiatki rzucane (też na pice, tiulu i chiffonie) pojedyńczo lub układane w bukiety. Niektóre wzory są tak gęste, że ledwie widać tło, ale bywają i rzadko rozrzucane duże kwiaty, które można wyciąć i aplikować na jedwabiu lub wełnie. Wszelkie bukieciki kwiatów i „rzuciki”, rozsiane rzadko na gładkim tle, są już zdecydowanie niemodne. Obok drobnej kwiecistej mozaiki, stylizowanej według wzorów i barw japońskich, chińskich, perskich — modne są jedwabie w małe i większe kraty, w pasy proste i skośne. Niestety, poprzeczne prążki mają tę kardynalną wadę, że są niedopuszczalne dla pań o tęższej figurze.

Z materiałów imprimés robione są całe suknie i kostiumy albo kombinuje się je z materiałem jednokolorowym. Więc np. suknię z granatowego crêpe marocain uzupełnimy bolerem z materiału w miniaturowe białe figurki tańczące na granatowym tle. Przy kostiumie jasno piaskowym efektownie będzie wyglądała bluzka i wyłogi żakietu w tym samym tonie, usiane amerykańskimi „drapaczami chmur“ w miniaturze, w kolorach czerwonym, białym i czarnym. Dla osoby bardzo smukłej odpowiednim będzie kostium z bolerem z jedwabiu w gęste poprzeczne pasy kwieciste w tonach zielonym, czerwonym, żółtym i cyklamenowym.

Do strojnych sukien imprimés noszone będą okrycia z wełen lub koronek czarnych, bronzowych albo granatowych. Można w ten sposób połączyć modę z praktycznością i nieco przenoszonej sukni nadać odmienny i bardzo modny wygląd. Płaszczyk jest bez podszewki, z luźnym rękawem, aby bufki sukienki się nie gniotły.

Płaszczyk może być wcięty albo prosty, bez kołnierzyka, wówczas wykłada się na wierzch kolorowy kołnierzyk sukienki.

Wszystkie te barwne materiały nie wykluczają jednak zawsze modnego i eleganckiego połączenia czarnego z białym i granatowego z białym. Suknia czarna z białym pikowym okryciem, czarny kapelusz, rękawiczki, torebka i pantofelki tworzą bardzo wykwintną całość.

Białe żakiety i okrycia do ciemnych sukien są w ogóle ostatnim „krzykiem mody”. Robione są z wełny, jedwabiu czy piki i obramowane dla harmonii materiałem w kolorze sukni.

A teraz o sukienkach.

Linia modna: Ramiona są lekko zaznaczone, rękawy skromniejsze, lekko drapowane, linia stanu często przez cięcia, hafty, karczki, bolerka zdaje się podwyższona. Dużo sukien bez pasków, zastąpionych udrapowaniem materiału w pasie. Wycięcia minimalne, u niektórych jednak sukien popołudn. są spiczaste, u wieczorowych prostokątne. Wiosenną inowacją są różne karczki bądź z tego samego bądź też z odmiennego materiału. Spódniczki sukien są luźniejsze i krótsze — sięgają tylko do pół łydek, u dołu klosz albo fałdy, wachlarze lub rozcięcia.

Ogromnym powodzeniem cieszą się suknie płaszczowe o raglanowych rękawach i dużo plisach.

Sukienki przedpołudniowe cechuje nadal jak największa prostota. Tak samo suknie popołudniowe są proste, ale o pomysłowym kroju. Skromniejsze suknie popołudniowe z baskinką lub staniczkiem w rodzaju bolerka wypierają kasaki.

Najbardziej dekoracyjne i wspaniałe są oczywiście toalety wieczorowe. Stylowe suknie, robione z delikatnego mousleine de soie, krepy czy organdyny, usiane są pajetkami i inkrustowane koronkami. Uzupełniają je długie, przejrzyste okrycia, często obramowane futrem.

W przyszłym numerze pomówimy o różnych dodatkach i szczegółikach — odgrywających ważną rolę w sukniach.

Pożywienie dla sercowo-chorych.

Osoby cierpiące na serce powinny jadać częściej, a nigdy wiele naraz, aby serca nie obarczać pracą, powinny jeść wolno i dobrze strawę żuć; przede wszystkim powinny wstrzymywać się od picia wody, pragnienie powinny raczej gasić so-

O ratunek dla drobnych rolników na Pomorzu

Komisja wojewódzka, zwołana przez p. wojewodę Raczkiewicza, ustaliła na podstawie szczegółowych materiałów, że straty rolnictwa na Pomorzu, wywołane zeszłorocznym nieurodzajem, wynoszą przeciętnie: w życie 38, w pszenicy również 38, w jęczmieniu 35, w owsie 31, w ziemniakach 53 procent. Przy ustaleniu podkreślono jednak, że w wielu wypadkach szkody te są znacznie wyższe.

Przyjmując to — za podstawę oraz z uwagi na to, że większość drobnych rolników i osadników jest dotknięta tą klęską, co odbija się zarówno na wyżywieniu rodziny, jak i na spłacaniu ich wierzytelności, Pomorskie Towarzystwo Rolnicze (Sekcja Osadnicza) zwróciło się dnia 16 marca rb. do p. Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z prośbą o: a) odroczenie wszelkich zaległości i bieżących rat na rzecz Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej — do dnia 15 października r. b. b) obniżenie zapadającej raty wiosennej procentowo do poniesionych strat, c) wstrzymanie będących w toku i przewidzianych egzekucyj na rzecz Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej — do dnia 15 października br.

O ulgi w nabywaniu nawozów azotowych dla ratowania ozimin.

W związku ze złym stanem ozimin prawie w całym kraju, poszczególne okręgi wysunęły żądanie umożliwienia rolnikom, których zasiewy ozime ucierpiały w szczególnie dotkliwy sposób, nabywania pewnych nawozów azotowych na ulgowych warunkach. Związek Izb i Organizacyj Rolniczych RP zwrócił się ostatnio do Ministerstwa Rolnictwa z prośbą, aby ulgowa sprzedaż tych nawozów nie była ograniczona — jak dotąd — do pewnych okręgów województwa Pomorskiego, lecz została rozciągnięta na niektóre okręgi innych województw, dotkniętych silnie wymarznięciem zasiewów ozimych.

Uwaga rolnicy!

Pomorska Izba Rolnicza zwraca uwagę wszystkich rolników, że na skutek braku pokrywy śnieżnej w czasie zimy ubiegłej w wielu miejscowościach, ucierpiały od mrozów drzewka owocowe w szkółkach. Uszkodzone zostały szczególnie korzenie grusz, szczepionych na pigwie, czereśni i śliw. Dlatego przy nabywaniu drzew należy zwrócić uwagę na stan korzeni.

Do sadzenia nadają się tylko drzewka nie zmarznięte, zdrowe, które posiadają przynajmniej kilka korzonków o jasnym przekroju.

W sprawie zwolnień podatkowych od produktów naftowych.

Poniżej podajemy pismo Związku Izb i Organiz. Rol. R. P. do wiadomości

T. R. P.

Warszawa, dnia 13.III 1937 r.

Stosownie do pisma Poleskiej Izby Rolniczej Nr. 7870 z dnia 2 bm., skierowanego do Związku Izb i organizacyj Rolniczych R. P. w sprawie zwolnień podatkowych od produktów dla rolnictwa, podajemy im następujące informacje:

ad 1) Rolnicy mogą się starać i mogą otrzymać materiały pędne, jak benzyna, nafta i olej gazowy do celów rolniczych po cenach zniżonych. Oleje smarowe i smary stałe nie są zwalniane od podatku spożywczego.

ad 2) Zniżki podatkowe dotyczą, jak już wyżej zaznaczyliśmy, benzyny, nafty i oleju gazowego, wydawane są tylko na część podatku (80-50 proc.). Pełen podatek spożywczy od benzyny wynosi zł. 9, 90. od nafty zł. 8, 80, od oleju gazowego zł. 1,89 od 100 kg.

ad 3) Formalności, jakie należy dopełnić, aby uzyskać zwolnienie podatkowe od danego produktu, są następujące:

Przed przystąpieniem do załatwienia sprawy należy dokładnie przejrzeć ustawy i rozporządzenia o podatku od olejów mineralnych: zawarte w Dz. U.R.P. n. 27 z 1928 r. poz. 432. Po przestudiowaniu obowiązujących przepisów należy sporządzić podanie w-g wymagań urzędowych, adresowane do Urzędu Skarbowego Akcyz i Monopolów Państw., w którego rejonie znajduje się majątek czy też gospodarstwo rolne.

Dla uniknięcia niejasności i nieporozumień należy określić w podaniach benzynę, jako olej mineralny o c.r właść. do 0,790, naftę — c. właść. 0,790 — 0,835, olej gazowy od 0,895 — 0.895. Poza tym w podaniu należy wymienić dostawcę posiadającego skład wolnopodatkowy, a więc przede wszystkim naszą rafinerię, tj. Polmin, Państwową Fabrykę Olejów Mineralnych w Drohobyczu oraz Oddziały prowincjonalne.

Zjazd Prezesów Powiatowych PTR.

W dniu 23 bm. odbył się w Toruniu, zwołany przez P.T.R., zjazd prezesów Towarzystw Rolniczych Powiatowych wszystkich powiatów Pomorza. Prezesi T.R.P. zapoznali się z poczynionymi zabiegami P.T.R. w kierunku pomocy dla rolnictwa pomorskiego w związku z klęską nieurodzaju oraz wymarznięcia ozimin i omówili związane z tym zagadnienia bieżących prac P. T. R.

W trakcie obrad Zjazd wyłonił delegację 5 osób, która została przyjęta przez p. wojewodę Pomorskiego, ministra Raczkowskiego, któremu przedłożyła obecną sytuację rolnictwa pomorskiego i najaktualniejsze zagadnienia w okresie przednówkowym. M. in. delegacja przedłożyła p. Wojewodzie konieczność zwiększenia przydzielonego ulgowego kredytu siewnego oraz rychłego uruchomienia kredytów przednówkowych na paszę dla inwentarza, wyżywienia rodziny itd. w okresie przednówkowym. Ponadto delegacja wysunęła konieczność uruchomienia kredytów z funduszów własnych przez powiatowe K.K.O. niskoprocentowych, opartych o częściowe gwarancje Wydz. Powiatowych tak, aby dotrzeć one mogły do najbardziej potrzebujących gospodarstw, które nie będą mogły dać normalnie żądanych gwarancyj.

75-lecie najstarszego kółka rolniczego w Polsce.

Kółko to założone zostało w 1862 r. w Piasecznie na Pomorzu.

Tczew. W roku bieżącym przypada uroczystość 75-lecia zespołowej pracy społecznej i gospodarczej włościanina polskiego w Kółkach Rolniczych. Oto pierwsze na ziemiach polskich najstarsze Kółko Rolnicze w Piasecznie obchodzi swój jubileusz 75-lecia.

Kółko Rolnicze w Piasecznie założone zostało w 1862 roku przez gospodarza z Tymawy Juliusza Kraziewicza, inicjatora i niestrudzonego propagatora idei wciągnięcia do pracy zbiorowej włościanina polskiego.

Uprawa kapusty.

Kapusta wymaga dobrze wynawożonej, urodzajnej, wilgotnej ziemi. Obornik można dawać nietylko w jesieni, lecz także na wiosnę, nawet przed samym sadzeniem.

Kapustę siejemy w rozsadniku. Na ha wychodzi nasienia pół kg (na mórg magdeburski 12 i pół do 25 deka).

Kapusta późna posiada szereg odmian, z których znane są brunświcka i warszawska.

Może opłacić się również siać kapustę wczesną, o ile jest na nią łatwy zbyt. W takim razie wysiewamy nasienie w inspekcie w lutym, a wysadzamy kapustę już w końcu marca.

Wczesne odmiany sadzimy w kwadrat co 40 lub 50 cm., późne odmiany do 60 cm. Wydajność kapusty powinna wynosić około 300 q z 1 ha. Powiększamy plony przez podlewanie kapusty rozcieńczoną gnojówką albo posypywanie jej saletrą pogłównie, gdy dobrze się zakorzeni po posadzeniu.

kiem owoców, jedząc soczyste gruszki, brzoskwinie i winogrona bez pestek i łupin.

Chory na serce nie powinien jadać za dużo mięsa. Stwierdzono, że wśród rzeźników jest znacznie większy procent chorych na serce niż w innych zawodach.

Pożywienie powinno być lekkostrawne i niewielkiej objętości: niewielkie ilości rosołu (powinien być niegorący i bez mięsnych ekstraktów), mleka (niewiele naraz i nie samo, tylko z pieczywem), potrawy mączne (mąka, ryż, kaszka), jaja (gotowane na miękko lub wbite w mleko albo zupę), mięso (delikatne gotowane lub duszone: wołowina, cielęcina, gołąbki, kurczęta, świeża zwierzyna, kuropatwy, gotowana szynka), galarety (auszpiki), świeże ryby (gotowane lub smażone), z konserw rybnych: szproty (bez skórki) i dobre sardynki. Miękkie jarzyny (szpinak, zielona fasolka, sałata gotowana, marchew kartofle (puree), żywokost, pomidory, szparagi, a przede wszystkim sałata z selerów, także młode buraczki nie są szkodliwe. Kompoty rozgotowane (lepiej jeszcze marmelady (jabłka, gruszki, brzoskwinie, borówki, głóg, porzeczki, agrest — ostatnie 4 rodzaje owoców tylko przefasowane bez łupin i pestek). Jako dodatki miękki ryż, pieczone kartofle, (krokiety), makaron. Z pieczywa bułki i biały chleb, keksy, sucharki itp. Masło i marmelady pozwala się jadać chorym, o ile nie są otyli. Z potraw mlecznych dozwolone są lekkie budynie, cukru używać można dowoli.

Nie nadają się dla chorych na serce potrawy trudnostrawne: twardy i ostry ser, wątroba, gęsia wątróbka, kiełbasa, drób starszy, gęsi, kaczki, węgorze, śledzie. Poza tym chleb razowy, Grahama, pumpernikel, a zwłaszcza każdy chleb świeży i świeże potrawy drożdżowe. Wystrzegać należy się fig, daktyli, rodzynków, migdałów, orzechów, dalej kapusty, rzepy, rzodkiewek, kalafiorów i jarzyn strączkowych; także cebula i czosnek nie są wskazane.

Alkohol należy uważać za medykament, który zapisać może tylko lekarz. Lekka herbata — jak wszystkie płyny w niewielkich ilościach — nie jest szkodliwa. Tak samo niewielkie dawki kawy prawdziwej, inne „namiastki" kawy są oczywiście zupełnie nieszkodliwe. Należy się jednak wystrzegać zbyt wielkiej ilości płynów, choćby nieszkodliwych.

O przyprawach korzennych też można powiedzieć, że należy się obchodzić z nimi bardzo powściągliwie, używając ich w jak najmniejszych ilościach; ostrożność zaleca się zatem przy używaniu wanilji, cynamonu, pieprzu i musztardy. Natomiast dowoli używać można anyżu, kopru i kminku. Sok cytrynowy i ocet za dozwolone. Bardzo oszczędnie używać należy soli, ponieważ mogłaby zaszkodzić na nerki i przyczynić się do wywołania wodnej puchliny. Natomiast zaleca się używanie jako przypraw pietruszki i jałowca z powodu ich działania moczopędnego. — Małe ilości rumu, ponczu, czekolady czy kawy, dodane jako przyprawa, oczywiście nie są szkodliwe.

Czystych tłuszczów (masła, smalcu i oliwy) używać można bez obawy, mniej strawny jest natomiast gęsi smalec.

Taki strój będzie obowiązywał damy angielskie na uroczystości koronacyjnej.

HODOLA DROBIU.

Trudność znoszenia jaj

występuje z chorobą wypadania kiszek. Czasem, gdy kura 3-4 dni męczy się z jajkiem, znajduje się ją nieżywą. Zaradzić temu można, sadzając kurę nad gorącą parą wody lub odwaru z rumianku. Gdyby to jednak nie pomogło, trzeba kurze w kiszce jajko nakłuć i pozwolić zawartości wypłynąć. Skorupka odejdzie łatwo sama.

DOBRE RADY.

Stwardniałe gumy od słojów od konserw

należy moczyć w wodzie z amoniakiem, biorąc na 2 łyżki wody 1 łyżkę amoniaku. Cienkie gumki wystarczy moczyć 15 min., grubsze dłużej.

Rdza z kluczy puści

gdy włożymy je na jakiś czas do terpentyny i następnie wytrzemy dobrze flanelą.

Rozluźnione ostrza noży w trzonkach.

Celem zapobieżenia rozluźnianiu się ostrza noży w trzonkach nie należy zostawiać noży w gorącej wodzie. Rozluźnione ostrza umacnia się na nowo, wyjmując je zupełnie i zapełniając otwór trzonka mieszaniną z kalafonii (2 części) i sproszkowanej kredy (1 część), w którą następnie włożyć dobrze rozgrzane ostrze.

Plamy rdzy z bielizny białej

przysypujemy solą szczawikową i maczamy tę plamę wodą, powtarzając to kilka razy dziennie. Mała plama znika w ciągu 1 dnia, duża w 2-3 dni. Następnie miejsca wywabione należy wyprać, żeby kwas nie osłabił włókien płótna.

Przepisy gospodarskie.

Kotleciki z jajek.

8 jaj ugotowanych na twardo, obrać i drobno posiekać. Dodać dla smaku pieprzu, soli i łyżkę masła. Następnie wbić 2 surowe jajka i łyżkę tartej bułki. Z masy robić kotlety, obtoczyć w suchej tartej bułce i smażyć na maśle. Z ilości przepisanej otrzymamy 10 kotlecików.

Pieczeń ze śmietaną.

1 kg. baraniny oczyścić z łoju, naszpikować słoniną, zalać gorącą mieszanką, zrobioną z 4 łyżek wody, soku z jednej cytryny, kilku ziarnek pieprzu, 2 listków bobkowych i ziela angielskiego. Po trzech godzinach osączyć mięso, nasolić, obsypać mąką, obrumienić na maśle i piec w pieczyku, polewając roztopionym masłem. Gdy nawpół upieczone, włożyć do rondla, dodać 2 cebule pokrajane, wlać trochę zimnej wody i dusić pod pokrywą. Przed wydaniem wlać pół czwarte litra śmietany, troszkę papryki i dusić jeszcze 15 minut.

Ciasto drożdżowe przekładane.

Przyrządzić ciasto z 450 g mąki, 2 żółtek, 1 całego jaja, 120 g masła, 70 g cukru, szczypty soli, 20 g drożdży rozcieńczonych i narosłych, trochę skórki cytr. i około ćwierć ltr. letniego mleka. Niech ubite ciasto dobrze naróśnie. Na nadzianie: 200 g cukru, 120 g rodzynek i 1 łyżeczkę od kawy cynamonu. Ciasto wywałkować na grubość grzbietu noża, pokryć masą, zwinąć i dać na blachę lub formę okrągłą, wysmarowaną dobrze i wysypaną bułką, piec wolno. Gorące posypać cukrem. Można nadzianie przygotować z cukru, tartych migdałów, skórki cytr. i kawałków czekolady.

Legumina z grysiku

Zagotować pół l mleka z 1 paczką cukru waniliowego odrobiną soli i 2 łyżkami stoł. cukru, mieszając dodać 70 g. grysiku, 10 minut gotować. Mieszając stale na małym ogniu, dodać cukru do smaku, zdjąć rondel z ognia, domieszać lekko pianę z 2 białek. Leguminę wlać do formy, wypłókaną zimną wodą i postawić w chłodzie. Podać wyrzuconą z sokiem owocowym.

Chleb dla zasłużonych.

P. Mackiewicz w „Słowie" wileńskim dziwi się, że b. **wojewoda Belina-Prażmowski,** którego zresztą uważa za bardzo zasłużonego, zostaje dyrektorem kopalń węgla w Jaworznie. Czy ma odpowiednie kwalifikacje? Ale to nie jest wypadek odosobniony.

„Zaczynając od setek posad w zasekwestrowanych przedsiębiorstwach, kopalniach, fabrykach, gdzie się płaci mianowanemu dyrektorowi, czy komisarzowi pobory do kilkunastu tysięcy miesięcznie, a kończąc na koncesyjkach na sól, tytoń, spirytus czy autobus w Pacanowie lub Mysikiszkach — wszystko się u nas rozdziela według zasady **„chleb dobrze zasłużonych"**, po który zgłaszają się zarówno zasłużeni wybitnie, jak nawet ci byli austriaccy poddani, których może do legionów popchnęło przekonanie, że będzie tam łatwiej o „polski urlop".

Wyrzuca się — pisze dalej p. Mackiewicz — mężatkę, aby, broń Boże, jakieś małżeństwo nie brało ze skarbu państwa 270 zł. zamiast 180 zł. Ale równocześnie niektórzy dygnitarze biorą po kilka pensyj zasiadając w radach nadzorczych przedsiębiórstw państwowych. Na Śląsku jest zetatyzowane przedsiębiorstwo, będące zespołem kopalń, hut, wytworni wagonów. W radzie nadzorczej jest **wiceminister**, chociaż musi on to przedsiębiorstwo kontrolować, a dalej „szereg ludzi miłych, sympatycznych, wesołych kompanów", którzy jednak nie mieli dotychczas okazji do zetknięcia się ani z wydobywaniem węgla ani budową wagonów.

P. Mackiewicz apeluje do Koca, by nie przyjął do swej partii nikogo, kto

„zajął jakieś stanowisko nie w drodze ściśle fachowych kwalifikacyj, lecz innym sposobem".

„Polonia" powyższe wiadomości zaopatruje taką uwagą:

„Ba, a coby zrobił sam p. Koc? Czy miał on długoletnią praktykę albo czy napisał jakąś naukową pracę o budżecie, o finansach publicznych, o krążeniu złota, gdy wchodził do Min. Skarbu jako wiceminister (3225 zł mies.) albo do Banku Polskiego (8000 zł. miesięcznie)?"

Chiński uczony zapoznaje się z rolnictwem na Pomorzu.

W celu zapoznania się z rolnictwem, metodami i sposobami krzewienia oświaty rolniczej oraz organizacją rolnictwa, odwiedził Polskę chiński uczony, były profesor „College Iale", a obecnie dyrektor Urzędu Studiów Rolniczych w Chinach, pan Fu-Liang-Chang.

Po objeździe paru województw pan Fu-Liang-Chang, w towarzystwie małżonki, zawitał na Pomorze.

Po konferencji w Izbie pp. Fu-Liang-Chang wyjechali samochodem do Papowa Toruńskiego, gdzie zwiedzili gospodarstwo p. prezesa Kochowicza zespoły przysposobienia rolniczego młodzieży wiejskiej w Wielkim Rychnowie, szkołę rolniczą żeńską w Kowalewie, Koło Gospodyń Wiejskich w Kowalewie i majątek Pomorskiej Izby Rolniczej w Dźwierznie. Tam Pomorska Izba Rolnicza podejmowała pp. Fu-Liang-Chang obiadem. O godz. 19-tej chińscy goście opuścili Pomorze, udając się do Poznania.

Z ramienia Urzędu Wojewódzkiego towarzyszył gościom p. radca Wiśniewski, a z ramienia Pomorskiej Izby Rolniczej p. inspektor Pietraszewski. Angielskim tłumaczem był p. Stanisław Skibiński z Warszawy.

Dokąd wywozimy masło?

Ważniejszymi rynkami zbytu polskiego masła, wywożonego za granicę, są następujące kraje: Anglia (ilość wywiezionych ton — 9688), Czechosłowacja (22), Francja (57), Palestyna (151), Niemcy (601), Stany Zjednoczone (246), Szwajcaria (113), inne kraje (23).

P. Marchlewski przez Zw. Tow. Kupieckich prostuje.

Nic nie prostujące sprostowanie.

Związek Tow. Kupieckich przesyła następujące pismo:

„W związku z atakami prasowymi, skierowanymi ostatnio przeciwko mej osobie, poniżej mam zaszczyt podać treść sprostowania, jakie w powołaniu się na artykuł 11 Ustawy Prasowej przesłałem do odnośnych czasopism:

Grudziądz, dnia 11 kwietnia 1937 r.

Szanowna Redakcjo!

W związku z atakami prasowymi, skierowanymi ostatnio przeciwko mej osobie, poniżej mam zaszczyt podać treść sprostowania, jakie, w powołaniu się na artykuł 1' Ustawy prasowej, przesłałem do odnośnych czasopism:

1. Nieprawdą jest, jakobym otrzymał na imię mej żony koncesję na hurtową sprzedaż soli, natomiast prawdą jest, że ani ja ani żona moja takiej koncesji nie uzyskaliśmy. Koncesję na Grudziądz posiada od chwili wprowadzenia w Polsce Monopolu Solnego Związek Ociemniałych Żołnierzy w Warszawie. Firma „Marchlewski — Zawadzki", która hurt soli prowadzi od lat przeszło pięćdziesięciu, wykonuje od chwili wprowadzenia koncesji w Polsce czynności hurtownika z ramienia Związku Ociemniałych Żołnierzy za odpowiednią opłatą.

2. Nieprawdą jest, jakoby Hurtownia Soli przynosiła mi 1000 zł. miesięcznie dochodu, natomiast prawdą jest, że z tej prowizji brutto pokryć należy opłatę dla Związku Inwalidów w wysokości ca zł. 225 mies., opłatę podatku obrotowego ponad zł. 100 miesięcznie, zaprzęg, utrzymanie personelu, magazynu, kosztów przewozu soli, ubezpieczenia soli oraz inne koszty handlowe.

Z poważaniem
Tadeusz Marchlewski
Prezes Związku Tow. Kupieckich na Pomorzu i poseł na Sejm.

Do powyższego dodaje „Kurier Poznański", któremu p. Marchlewski również posłał swe „sprostowanie", co następuje:

„Dziwi nas, że poseł Marchlewski teraz dopiero występuje ze sprostowaniem. „Obrona Ludu" podniosła bowiem zarzuty po raz pierwszy już w styczniu roku 1936, a p. Marchlewski im do tej pory nie zaprzeczył.

Punkty 1 i 2 sprostowania nie obalają zarzutu zasadniczego co do korzyści osobistych, czerpanych z monopolowej hurtowni soli. Według sprostowania poseł Marchlewski nie ma bezpośrednio koncesji na hurtową sprzedaż soli, ale firma „Marchlewski i Zawadzki" (będącą własnością posła Marchlewskiego i jego żony), dzierżawi hurtownię od Zw. Ociemniałych Żołnierzy w Warszawie, czyli, że poseł Marchlewski ma pośrednio korzyść osobistą z przedsiębiorstwa rządowego. Dochód z tego wynosi 1000 zł. brutto. Podatek obrotowy i koszty handlowe opłaca każdy kupiec.

Opinia publiczna oceni, czy czerpanie przez posła korzyści z dzierżawy monopol. hurtowni i kumulowanie poważnych dochodów z kilku źródeł, gdy tylu ludzi z analogicznym wykształceniem chodzi bez pracy, jest — w porządku. Zapytujemy też, czy jest to rzeczą normalną, że płatny urzędnik Izby Przemysłowo Handlowej jest prezesem pomorskiego Związku Towarzystw Kupieckich, a więc sternikiem społeczno-obywatelskiej organizacji, reprezentującej warstwę kupiecką".

Kto może wyjechać do Brazylii.

Do Brazylii mogą emigrować: 1) Rolnicy wraz z rodzinami, którzy zawarli w Polsce wstępną umowę nabycia działki w jednym z Tow. Kolonizacyjnych, przy czym muszą okazać się dowodami, potwierdzonymi przez władze polskie, że ich źródłem zarobkowym jest rolnictwo i że pochodzą z rodziny rolniczej, której głównym źródłem zarobkowania było rolnictwo. Poza tym emigranci muszą posiadać kwotę pokazową, której wysokość ustala się z towarzystwem kolonizacyjnym.

2. Wszystkie osoby posiadające chamady (wezwania), o ile odpowiadają warunkom zdrowotnym i moralnym, wymaganym przez władze brazylijskie.

3. Osoby nie rolniczego pochodzenia, o ile posiadają dokument udzielający im prawa lądowania na terytorium Brazylii. Osoby te muszą przedstawić dowody, że posiadają na każdą dorosłą osobę 3000 mlrs i na każde dziecko do 12 lat — 2000 mlrs. na koszta utrzymania w pierwszych miesiącach pobytu.

4. Narzeczone, o ile posiadają kwotę pokazową w wysokości 3000 mlrs. i dowód, że w ciągu dni 30 od dnia wylądowania zawrą związek małżeński.

Wszyscy emigranci muszą posiadać świadectwo moralności i świadectwo lekarskie oraz muszą umieć czytać i pisać.

Bliższych szczegółów, dotyczących uzyskania paszportu emigracyjnego, załatwienia wszystkich formalności, związanych z wyjazdem, kupnem kart okrętowych itp. — udzielają Oddziały Syndykatu Emigracyjnego.

Warszawa ma swą sensację —

Słoń „Kasia" porodziła córkę „Tuzinkę".

Warszawa ma swą sensację — tak wielką, że — zdaje się — wszystkie inne sprawy musiały zejść wobec niej na dalszy plan.

Otóż w ogrodzie zoologicznym słoń „Kasia" porodziła córeczkę, którą nazwano „Tuzinka" Jest to wypadek nader rzadki, by zwierzęta te, będące w niewoli, wydały potomstwo na świat. Tym większa stąd radość i sensacja. Ale na świecie niema niczym niezamąconej radości. Tak i w tym wypadku. „Tuzinka" po przespaniu kilka godzin po przyjściu na świat poczuła głód. Nie mogła jednak znaleźć pokarmu matki.

Matka „Kasia" bowiem nie chciała karmić swej pociechy, która od chwili urodzin chodziła głodna, żałosnym rykiem skarżąc się na ciężką dolę.

Przygotowano już butle z mlekiem do sztucznego karmienia. Przed rozpoczęciem jednak sztucznego odżywienia postanowiono użyć próby, stosowanej zresztą z powodzeniem u krów i klaczy, spętania słonicy łańcuchami i przystawienia małej.

Niebezpieczny ten, ze względu na kolosalną siłę i nerwowość „Kasi" eksperyment rozpoczęto o godz. 11 rano. Przez cały dzień dochodziły z pawilonu dzikie ryki słonicy i „płacz" głodnego maleństwa. „Kasia", spętana łańcuchami, stanęła na środku pawilonu, z przerażeniem oczekując, co ją jeszcze czeka. Podsadzono „Tuzinkę" do piersi i maleństwo z wielkim apetytem i przejęciem zaczęło ssać.

Pierwszy posiłek w swym krótkim życiu po dwudniowej blisko przymusowej głodówce zjadła „Tuzinka" wieczorem. „Kasia" przestanie odtąd boczyć się na swoją jedynaczkę i stała się troskliwą dla niej matką.

Słoniątko.

W ZOO jest słoniątko — ogromna sensacja!
Najwięcej ze wszystkich cieszy się — sanacja
Urząd propagandy jaśnieje nadzieją... —
Ludzi trudno bujać, bo się w oczy śmieją!
Koni też nie warto — śmieją się i konie —
próbowano słonie — w trąbę ryczą słonie!
Lecz takie „niemowlę" — „Tuzinka", „Kasiątko"
ono się nie oprze! — Samo bez policji,
pójdzie do sanacji, nie do opozycji!

Babinicz.

Dekret o cudach bł. Andrzeja Boboli

został odczytany w Watykanie.

Onegdaj przed południem w sali książęcej odbył się akt odczytania dekretu kongregacji obrzędów w sprawie cudów, które dokonały się za pośrednictwem błogosławionego Andrzeja Boboli. Podczas odczytywania dekretu obecny był papież. Przy Ojcu świętym, który zasiadł na tronie, służbę pełnili polscy szambelani.

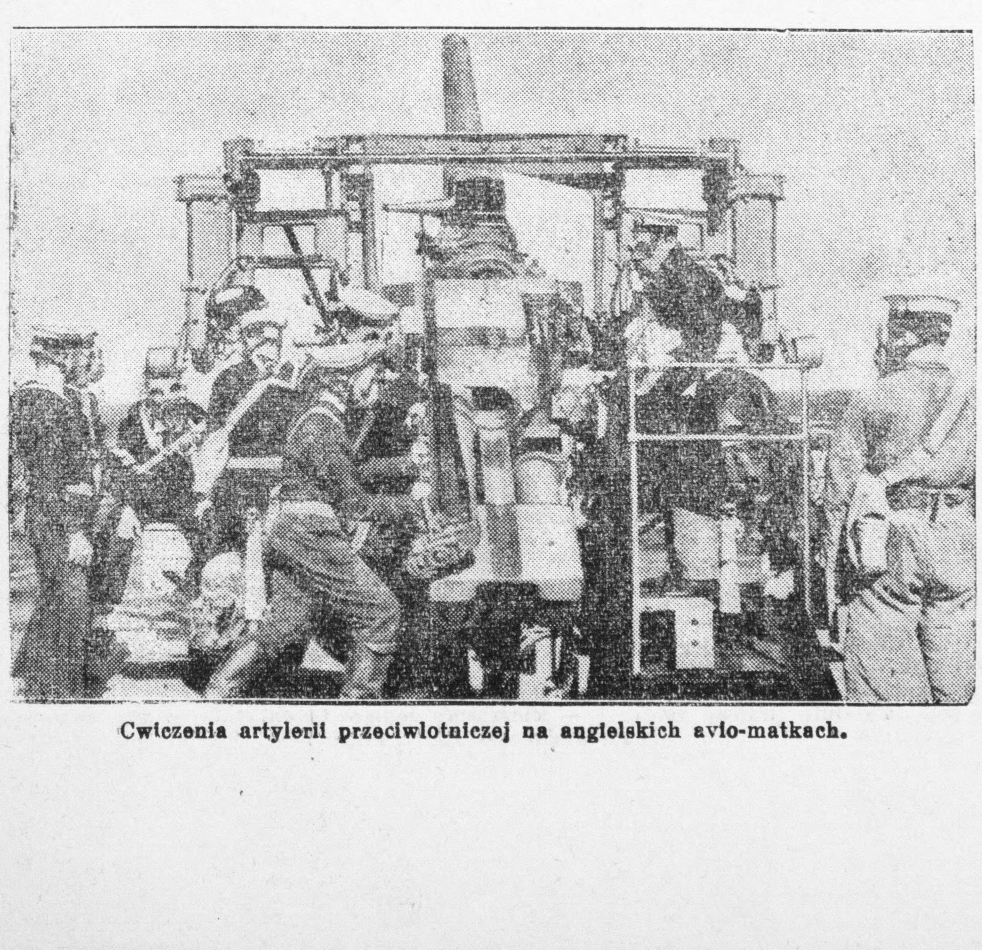
Podczas aktu odczytania dekretu obecni byli: kardynałowie Laurento, Segura, Marmaggi, nowomianowany nuncjusz w Warszawie Certesi, liczni biskupi i prałaci, biskup gdański O'Rourke, członkowie ambasady R. P. przy Watykanie, przedstawiciele kolonii polskiej.

Uroczystość niezależnie od swego doniosłego znaczenia religijnego posiadała charakter serdecznej manifestacji sympatii dla Polski.

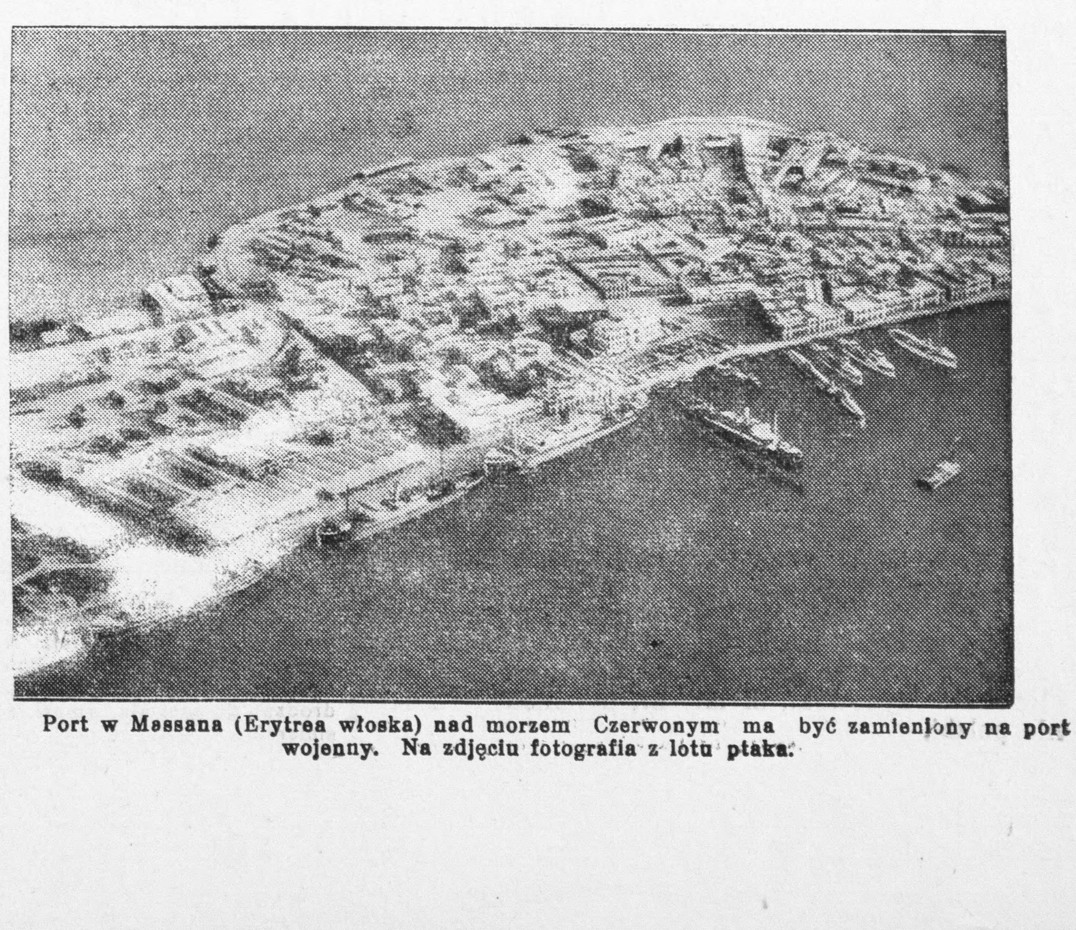
Janusz — Burzyński — Hynek walczyć będą o puhar Gordon-Bennetta.

Ostatnio władze lotnicze ustaliły skład naszej reprezentacji na zawody balonowe o puhar „Gordon Bennetta", które odbędą się w Brukseli 20 czerwca rb.

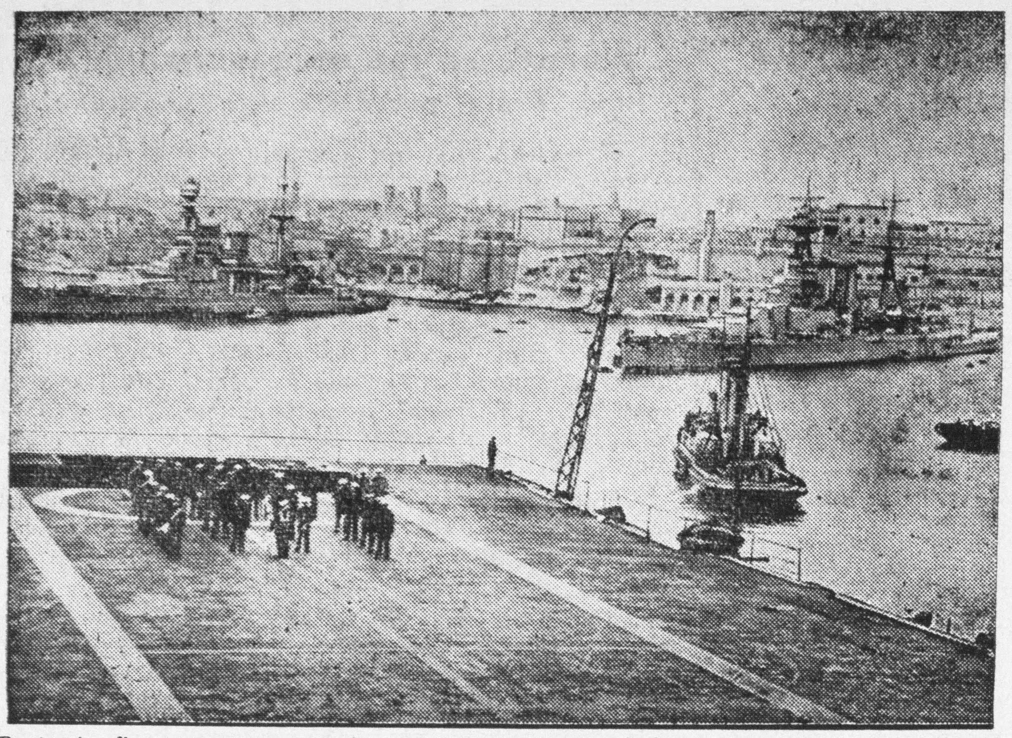
Pilotami będą kpt. Janusz, kpt. Burzyński i kpt. Hynek.

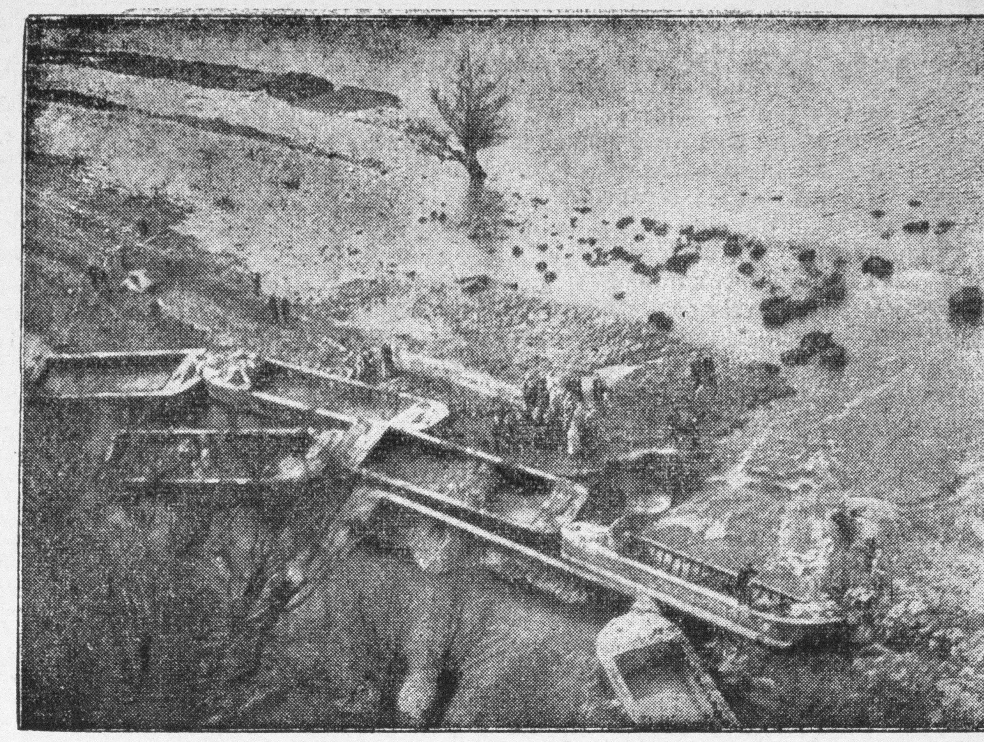
Ćwiczenia artylerii przeciwlotniczej na angielskich avio-matkach.

Port w Massana (Erytrea włoska) nad morzem Czerwonym ma być zamieniony na port wojenny. Na zdjęciu fotografia z lotu ptaka.

Brytyjska flota wojenna z powodu niebezpieczeństwa najechania na miny odbywa manewry na Atlantyku w pobliżu brzegów hiszpańskich.

W okolicach Cambridge rzeka przerwała tamę i zalała żyzne okolice.

Spółdzielnie niemieckie na Pomorzu

są w r. 1935 silniejsze finansowo niż w roku 1913.

Związek Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych im. ks. Piotra Wawrzyniaka podaje, co następuje:

W roku 1913, a więc tuż przed wojną światową, na terenie Prus Zachodnich działało:

Spółdzielni niemieckich 294 z 46.615 członkami i kapitałem obrotowym 105.370.553 mk.

Spółdzielni polskich 62 z 33.095 członkami i kapitałem obrotowym 67.344.453 mk.

Spółdzielnie niemieckie były więc prawie pięciokrotnie liczniejsze od polskich, członków posiadały więcej o jedną trzecią, a w kapitały obrotowe były silniejsze dwukrotnie.

Po wojnie światowej stosunek ten uległ całkowitej zmianie. Obecnie na Pomorzu znajduje się:

spółdzielni niemieckich 74 z 8.848 członkami i kapitałem obrotowym 40.558 227 zł.,

spółdzielni polskich 141 z 32.330 członkami i kapitałem obrotowym 26.426.079 zł.

Spółdzielni polskich jest więc dwukrotnie więcej od niemieckich, członków posiadają one czterokrotnie więcej, jednak kapitału obrotowego posiadają spółdzielnie niemieckie znacznie więcej. Zmiany na korzyść spółdzielni polskich w latach 1913—1935 nastąpiły w ilości spółdzielni i ilości ich członków. Zadnej zmianie nie ulega najważniejsza pozycja — stosunek kapitałów obrotowych spółdzielni polskich do niemieckich. Tymczasem ludności niemieckiej jest obecnie na Pomorzu — zaledwie 10 proc., podczas gdy w r. 1913 było jej około 40 proc.

Ludność niemiecka jest obecnie jednak znacznie zasobniejsza w kapitały niż była przed wojną. Dość zaznaczyć, że w r. 1913 przypadło na jedną spółdzielnię niemiecką 358.403 mk. kap. obrot., a w r. 1935 przypada aż 547.684 zł. Na jednego członka spółdzielni wypadło w r. 1913: 2.282 mk. kapit. obrot., a obecnie wypada 4 584 złotych.

Obecnie więc obsługują ludność niemiecką na Pomorzu stosunkowo znacznie większe kapitały. Wskazuje to na bardzo groźny objaw wzrastania siły gospodarczej ludności niemieckiej w naszym najważniejszym województwie.

A jaki jest stan po stronie polskiej? Oto komisja finansowo-kredytowa Izby Przemysłowo-Handlowej w Gdyni w oświadczeniu, podanym prasie, ogłasza:

„Komisja stwierdziła niepomyślny stan zaopatrzenia w kredyty w pierwszym rzędzie handlu, a następnie przemysłu na Pomorzu. Stan ten jest wynikiem trudności, jakie przeżywają w wyniku kryzysu Komunalne Kasy Oszczędności i Banki Ludowe oraz niedostatecznej aktywności większych polskich instytucyj kredytowych.

Braki te są tym bardziej dotkliwe, że odpływ środków finansowych z Pomorza w postaci wkładów w PKO jest znacznie większy od dopływu tych środków na zaspokojenie zapotrzebowania obrotów gospodarczych w zakresie pomocy kredytowej.

Komisja wypowiedziała się za przedsięwzięciem odpowiednich środków zaradczych. Do środków tych zalicza w pierwszym rzędzie uzupełnienie sieci bankowej na Pomorzu, uruchomienie kredytów średnioterminowych oraz udostępnienie w pewnych gospodarczo uzasadnionych wypadkach korzystania z kredytu długoterminowego przez właścicieli zakładów produkcji lub handlu".

Porównanie tego, co ogłasza Związek Spółek Zarobkowych w Poznaniu, z tym, co podaje Izba Przemysłowa w Gdyni — mówi samo za siebie.

Takie są owoce polityki sanacyjnej, która prowadziła nieubłaganą walkę z narodowcami, nie doceniając roboty niemieckiej. Uznawało się nacjonalizm żydowski, niemiecki, ukraiński — tylko **nie polski.**

Achmed Izzet Pasza, b. dowódca wojsk tureckich, zmarł w wieku 73 lat.

25.000 pielgrzymów u grobu św Wojciecha.

Tegoroczny odpust św. Wojciecha nie wypadł tak wspaniale, jak w roku ubiegłym, gdyż przeszkodziła temu niepogoda. Ulewny deszcz padał przez całą noc z soboty na niedzielę oraz w czasie trwania uroczystości. Mimo to udział w nabożeństwie wzięło około 25 tysięcy osób.

W różnych punktach miasta ustawiono piękne bramy tryumfalne, a wiele budynków było iluminowanych. Uroczystości kościelne rozpoczęły się od mszy św. w kościele św. Jerzego, którą odprawił ks. infułat Krzeszkiewicz na intencję 25-lecia harcerstwa wielkopolskiego i wmurowania tablicy pamiątkowej.

O godz. 9,45 przybył samochodem do Gniezna ks. Prymas kardynał Hlond, którego powitała kompania honorowa pułku gnieźnieńskiego.

Wśród bicia w kotły i przy odgłosie fanfar przeniesiono w procesji relikwie św. Wojciecha ze skarbca do konfesji św. Wojciecha. Na ambonę wszedł dyrektor Instytutu Archidiecezjalnego Akcji Katolickiej ks. Marlewski, który powitał w gorących słowach licznie przybyłych pielgrzymów.

Duchowieństwo, z księżmi biskupami na czele, udało się następnie po ks. Prymasa do pałacu arcybiskupiego, po czym procesją wprowadzono Go do bazyliki, gdzie celebrował mszę pontyfikalną. Ks. kardynał Hlond ubrany był w ornat, wykonany przez królową Jadwigę.

Równocześnie odbyły się msze św. na balkonie pałacu ks. biskupa Laubitza oraz w kościele św. Jerzego.

Po mszy św. i odśpiewaniu „Boga Rodzica" udano się przed pałac arcybiskupi, gdzie z balkonu wygłosił kazanie ks. biskup Okoniewski z Pelplina.

Pielgrzymi mimo ulewnego deszczu wysłuchali w głębokim skupieniu nabożeństwa i kazania, po którym ks. kardynał udzielił pasterskiego błogosławieństwa.

Zgon działacza „Legionu Młodych".

Warszawa. Zmarł tu pierwszy komendant „Legionu Młodych", Zbigniew Zapasiewicz, który później zrobił rozłam w organizacji i przeszedł do socjalistów.

Wyhodował świnię o wadze 1000 kg.

Jeden z hodowców świń w Anglii wyhodował wspaniały okaz świni, która waży ni mniej ni więcej, jak 1000 kg. Zwierzę to przedstawia się jak jedna masa tłuszczu i nie może się poruszać o własnych siłach.

Zuchwały napad rabunkowy.

Toruń. W nocy z piątku na sobotę nieznani bandyci dokonali napadu rabunkowego na dom roln. 80-letn. Sonnemberga w Zaroślu Cienkim. Napastnicy strzelali do S. i jego żony, raniąc ich ciężko. Po zrabowaniu ok. 100 zł. gotówki bandyci zbiegli. Przybyli sąsiedzi zwabieni strzałami. S. w drodze do szpitala zmarł, żona jego 75-letnia walczy ze śmiercią.

Hitler wskrzesza czasy „Kulturkampfu".

W Berlinie zawieszono organ katolickiej kurii biskupiej „Katholisches Kirchenblatt". Pismo to trzymało się ściśle spraw religijnych, omawiając je w granicach, dopuszczalnych dotąd przez władze. Negatywny stosunek „Katholisches Kirchenblatt" do polityki urzędowej w dziedzinie religii widoczny był — jak dotąd — tylko pośrednio ze sposobów oświetlania pewnych zagadnień i umiarkowanej polemiki, prowadzonej z najbardziej jaskrawymi wystąpieniami antykatolickich czynników nieoficjalnych. Pismo to nie mogło natomiast ogłaszać oświadczeń episkopatu, jak również nie mogło poinformować swych czytelników o niedawnej encyklice Ojca Swiętego.

O zawieszeniu „Katolisches Kirchenblatt" zawiadomiono wiernych z ambon kościołów katolickich, prosząc o nabywanie w zamian broszur o treści religijnej.

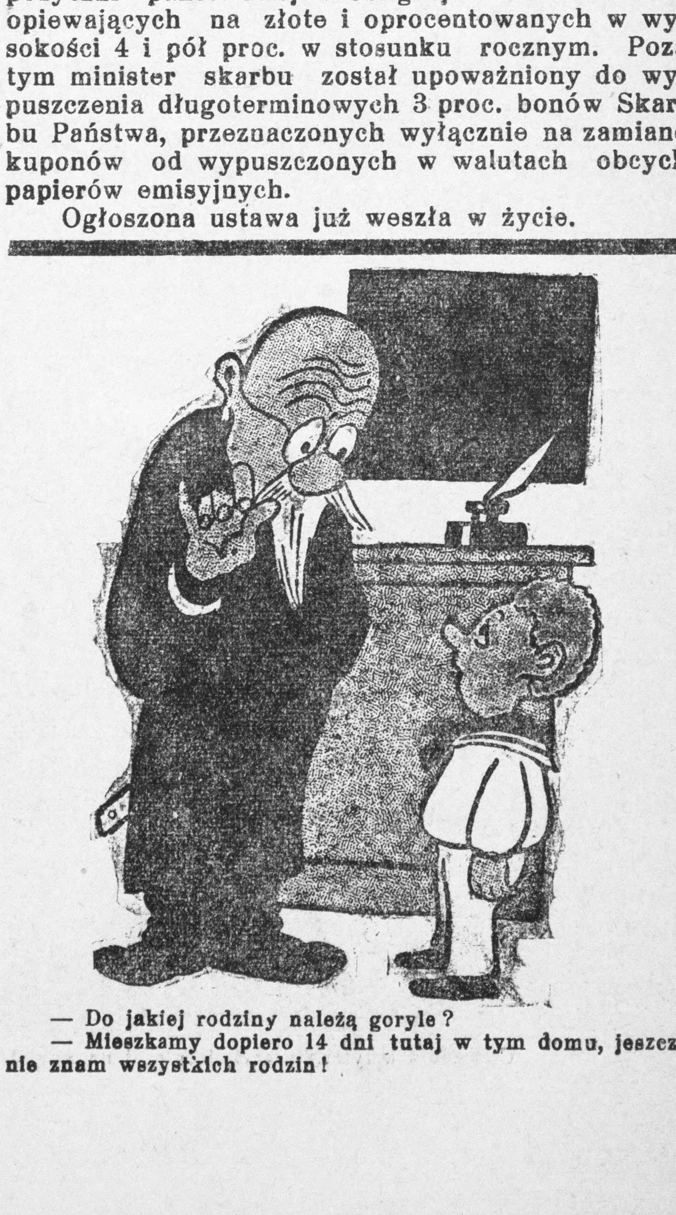
Konwersja i zamiana papierów emisyjnych w walucie dolarowej.

W nr. 28 „Dziennika Ustaw" z dnia 12 bm została ogłoszona ustawa o konwersji i zamianie papierów emisyjnych państwowych, samorządowych i gwarantowanych przez Skarb Państwa, wypuszczonych w walutach obcych.

Papiery emisyjne państwowe będą na żądanie posiadaczy skonwertowane na obligacje państwowej pożyczki wewnętrznej, natomiast papiery samorządowe i gwarantowane przez Skarb Państwa będą na żądanie posiadaczy zamienione przez Skarb Państwa na obligacje pożyczki wewnętrznej. Przepis ten stosuje się do następujących papierów emisyjnych: 6 proc. pożyczki dolarowej, 8 proc. pożyczki dolarowej, 7 proc. pożyczki stabilizacyjnej, 7 proc. pożyczki dolarowej m. st. Warszawy, 7 proc. pożyczki dolarowej woj. śląskiego oraz innych papierów emisyjnych, wypuszczonych w walucie dolarowej.

Dalej ustawa upoważnia ministra skarbu do wypuszczenia na wymienione cele wewnętrznej pożyczki państwowej w obligacjach na okaziciela, opiewających na złote i oprocentowanych w wysokości 4 i pół proc. w stosunku rocznym. Poza tym minister skarbu został upoważniony do wypuszczenia długoterminowych 3 proc. bonów Skarbu Państwa, przeznaczonych wyłącznie na zamianę kuponów od wypuszczonych w walutach obcych papierów emisyjnych.

Ogłoszona ustawa już weszła w życie.

— Do jakiej rodziny należą goryle?

— Mieszkamy dopiero 14 dni tutaj w tym domu, jeszcze nie znam wszystkich rodzin!